

THYRAS VOLD

UDGIVET AF SLESVIG-LIGAEN

101. årgang nr. 1

1. halvår 2022

Nummer 918

Duborg Skolen

Det danske gymnasium i Flensborg
fylder 100 år.

Læs mere om skolens historie
på siderne 5-8.

HUSK

Slesvig-Ligaens landsmøde i
Det Danske Hus

17. september 2022.

Indkaldelse, dagsorden og bilag
findes på siderne 32-36.

Kære medlemmer af Slesvig-Ligaen og læsere af Thyras Vold

v/ Horst-Werner J. Knüppel

Vi kan nu se tilbage på et par »hårde vintre« med restriktioner. Må disse ikke komme tilbage igen og afløses af det, der er værre. Lige som vi alle glædede os til foråret og en afslutning af pandemien, skulle vi pludselig forholde os til en forfærdelig krig i Europa. Ingen havde vel forestillet sig, at der efter de voldsomme krige i Europa kunne komme en sådan igen. Ingen ville da kunne udsætte mennesker for de store lidelser, som bliver resultatet af en krig. Overordnet findes der ingen vindere i en krig, og derfor forstår jeg ikke den ondskab i mennesket, der styrer de enorme ødelæggelser, lidelser og dødsfald, der er en følge af en krig. Må samarbejde, gensidig respekt være nøgleordene i en fredelig sammeneksistens her på jorden.

Ser vi bort fra den altødelæggende krig i vores nærområde, kan vi se tilbage på et rigtig flot forår. Selvom flere sikkert har kigget efter lidt regn, så har vi ikke kunnet ønske os en flottere årstid. Forårets mange skønne grønne nuancer og de mange forårsbebudere har for alvor kunnet glæde os alle sammen. Da vi i Danmark hurtigt fik ophævet Corona-restriktionerne, var det en ekstra gave. I et lidt langsommere tempo blev der også lempet på restriktionerne i Sydslesvig, og dermed kunne alle planlægge ud fra et næsten normalbegreb. Dette betød også, at Duborg Skolen, med to års forsinkelse, kunne fejre sit 100-års jubilæum. Herfra skal der lyde et stort tillykke med en stor mærkedag for dansk pædagogik i Sydslesvig.

Det fællesskab mange har savnet under pandemien, blev der også taget hul på i Sydslesvig med arrangementet »Løveløbet« den 1. maj. Et spændende nyt samarbejde mellem SdU og SSF havde set dagens lys. Et motionsarrangement, der med forskellige startsteder i landsdelen sætter fokus på mindretallet, er en invitation til fællesskab, hygge og samvær på tværs af generationer. Løveløbet er også en invitation om deltagelse til venner og bekendte i Danmark. De mange forskellige ruter giver alle deltagere en unik mulighed for at opleve

Sydslesvig på en ny måde. Ud over en dejlig naturoplevelse sættes områdernes kultur og seværdigheder i højsædet. Med tre forskellige rutelængder er der taget højde for, at alle kan være med. Vi håber, at årets Løveløb vil være startskuddet til endnu en tradition i Sydslesvig.

SSW havde et flot valg sidste efterår, da en ny Forbundsdag skulle vælges. Valget af Stefan Seidler har givet ikke blot SSW, men hele det danske mindretal øget opmærksomhed. Ingen i Forbundsrepublikken er vel i dag i tvivl om, at der i delstaten Slesvig-Holsten findes et dansk mindretal. Ikke tidligere har en dansk repræsentant opnået så megen spalteplads og så mange minutter i medierne som nu. Med Stefan Seidlers plads i Forbundsdagen har alle mindretal i Tyskland pludselig fået en stemme. Den opmærksomhed SSW har fået, og den dialog, Stefan har inviteret de øvrige medlemmer i Forbundsdagen til, har en positiv effekt på SSW som parti. Landdagsvalget i Slesvig-Holsten viste dette tydeligt. SSW fik markeret sig som et regionalt parti, hvor emner, der vedrører den nordlige delstat, kom til at stå ganske tydeligt og nærværende for borgerne i delstaten. SSW's repræsentanter i landdagen har i den seneste valgperiode været flittige og sat fokus på emner, der er vigtige for borgerne. Hvem ønsker ikke gode arbejdspladser i landsdelen, alle ser gerne udvikling i land og by og en vifte af skole- og uddannelsesmuligheder for vores børn og unge. Omstilling til grøn energi under hensyntagen og i dialog med borgerne samt øget velfærd er emner, det er lykkedes at få serveret for borgerne i Slesvig-Holsten. Det er dejligt at se, at det hårde arbejde også er blevet belønnet på valgdagen. Ud over at de tre siddende repræsentanter er blevet genvalgt, kan SSW notere sig et ekstra mandat. Til lykke med genvalget til Lars Harms, Jette Waldinger-Thiering og Christian Dirschauer samt til lykke

til Sybilla Nietsch, der blev nyvalgt til landdagen i Kiel. Det blev et flot og historisk godt valg for SSW. Slesvig-Ligaen siger til lykke til SSW – ja, et tillykke til os alle sammen! Ligaen vil med interesse følge de politiske initiativer og de politiske fingeraftryk, SSW sætter til gavn for såvel mindretallene og flertalsbefolkningen i Slesvig-Holsten.

På dette sted vil jeg også nævne SSW's tidligere partiformand og landdagsmedlem Flemming Meyer, som havde en fast tro på SSW's muligheder ved forbundsdaysvalget. Ingen har som han kæmpet for at overbevise SSW's bagland. Tak for din vedholdenhed og tak for din store indsats såvel i organisationen som i landdagen.

De Danske Årsmøder 2022, som vi alle ser frem til, kan igen gennemføres på sædvanlig vis. Efter et par år med aflysninger og amputerede lokale møder vil mindretallet i år igen vise Dannebrog frem på den store festdag for mindretallet. Årets årsmødeplakat har været vist i flere sammenhænge, og motivet vil med sikkerhed give anledning til eftertanke. Plakatens skaber, grafikerens Lisbeth Gram, har valgt rødde som motiv. Mottoet: "SYDSLESVIG: MIT VALG" giver på samme måde anledning til eftertanke. Omkring tilblivelsen af årsmødeplakaten har Lisbeth Gram været omkring mange i mindretallet for at få et større indblik i mindretallets indre væsen. Motivet beskrives et sted således: "For uanset om man nu er født ind i det eller ej, er det et aktivt valg, om man vil være sydslesviger eller slesvig-holstener". Et andet sted siger Lisbeth Gram: "Men rødde behøver ikke være noget, man har arvet. For de nye er det en valgt hjertesag at være dansk". Har medlemmer af mindretallet arvet deres rødde, kan valget være lettere og følelsen af at høre til ligge lige for. For de nye i mindretallet er det et velovervejet valg, en beslutning om et andet liv end den, flertalsbefolkningen lever. Er de etablerede i mindretallet klar til at tage imod disse mennesker og optage dem i det fællesskab, vi lovpriser så højt? Sørger der for at disse nye rødde får den nødvendige næring, så de kan folde sig ud til gavn for hele mindretallet? Jeg er sikker på, at alle kan tilføre mindretallet nye impulser og ny energi. Spørgsmålet er, om vi tør og er klar til at dele ud af alt det, vi holder så meget af.

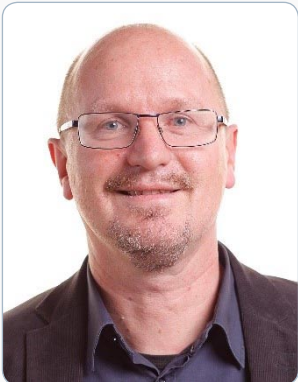
Dette forår blev der så også taget hul på den drøftelse, jeg har set frem til med spænding. Strukturdebatten skal give svar på: "Hvordan vi bygger fremtidens Sydslesvig" op under hensyntagen til de elementer og interesser, der er i mindretallet. Der er afsat tre debataftener i landsdelen: Husum, Slesvig og Flensborg. Den første i Husum er afholdt og desværre med et meget lille deltagertal. Måske er emnet uvedkommende for den enkelte, måske er det ikke lykkedes at få budskabet ud til foreninger og medlemmer, måske var der lige noget, der var vigtigere i nuet... Uanset hvilken begrundelse der kan findes, så er det et problem, at et så vigtigt emne ikke har den enkeltes bevågenhed. Omtalen af mødet i Husum, som er beskrevet i Flensborg Avis den 20. maj, kunne tyde på, at hele strukturdebatten ikke er grundigt forberedt, og der ikke er udarbejdet en udførlig statusdel på mindretallets struktur i dag. Lad os håbe, at de to møder, der mangler, kan bidrage mere positivt og tegne et billede af et moderne mindretal i Sydslesvig.

Her i foråret har Slesvig-Ligaens bestyrelse været på besøg i Risby. Efter at Skoleforeningen har valgt at lukke den danske skole i byen, står de danske foreninger tilbage med tomme bygninger. Vi må sige, at der er mulighed for at skabe gode forhold for de danske foreninger og organisationer i området. De praktiske udfordringer, der står overfor, er store. Idérigdommen i Risby er ligeledes stor og det samme gælder den optimisme, der udstråler. De forladte bygninger mangler alt det, der skal til for at kunne invitere til fællesskab, samvær og aktiviteter. For at give området en hjælpende hånd vil Slesvig-Ligaen gerne bidrage, og derfor iværksættes en "landsindsamling", hvor det indsamlede beløb bliver målrettet til inventar og it-udstyr. Vi håber, at dette initiativ vil kunne hjælpe foreningerne og organisationerne i Svansø, og grundlaget for et fortsat aktivt mindretal i området kan bevares.

Jeg vil slutte af med ønsket om gode og indholdsrige strukturdebatter samt en god årsmødede weekend. Til alle en rigtig god, spændende og indholdsrig sommer.

Horst-Werner J. Knüppel

AKTUEL KOMMENTAR

af
Martin Lorenzen
SSWs landssekretær

Kimen til SSWs sensationelle valgsejr er blevet lagt for årtier siden

Til landdagsvalget d. 8. maj i Slesvig-Holsten opnåede mindretalspartiet – SSW – 5,7% og 79.300 partistemmer samt 47.149 kandidatstemmer. Det er SSWs bedste valg nogensinde til et landdagsvalg. For første gang siden 1950 fik SSW over 5% af stemmerne og lå dermed over spærregrensen. Mindretalspartiet er ellers siden Københavns-Bonn-aftalerne mellem Danmark og Tyskland i 1955 fritaget fra 5%-spærregrensen både til forbundsdags- og landdagsvalg. Med dette resultat fik SSW fire mandater og fraktionsstatus i Landdagen. Lars Harms, Jette Waldinger-Thiering, Christian Dirschauer og som ny Sybilla Nitsch er i de kommende fem år SSWs landdagsmedlemmer. Det konservative CDU med ministerpræsident Günther vandt valget meget stort og har annonceret, at man helst vil fortsætte koalitionen med De Grønne og liberale FDP. SSWs dygtige spidskandidat Lars Harms havde i valgkampen meddelt, at SSW står til

rådighed for en regeringsdeltagelse, hvis det bliver nødvendigt – også med CDU. Nu ser det ud til at SSW fortsætter sin rolle som konstruktivt oppositionsparti. En rolle SSW i de sidste år har udfyldt med mange gode politiske resultater. Med dette valgresultat står landdagsgruppen meget stærk i de kommende fem år og vil være i en særdeles god position til at påvirke den politiske udvikling til gavn for mindretallene og hele befolkningen i Slesvig-Holsten.

Den sensationelle valgsejr er kulminationen på en proces, som den tidligere landsformand Flemming Meyer og den daværende landstyreelse satte i gang i 2019 med ønsket om at debattere en mulig deltagelse i forbundsdagsvalget. På trods af corona-pandemien lykkedes det partiet at gennemføre en intern medlemsproces, som endte med, at et lille flertal i september 2020 sagde ja til, at SSW for første gang siden 1960 opstillede til et forbundsdagsvalg. Den efterfølgende interne kamp om spidskandidaturet vandt Stefan Seidler, der efter en flot valgkampagne med et vikingeskib som symbol i september 2021 blev valgt til forbundsdagen. Han er den første SSW'er siden Hermann Clausen, der var forbundsdagsmedlem fra 1949 til 1953.

Stefan Seidler har virkelig formået at sætte SSW og vores politiske emner på lystavlen i Berlin og har derfor et medansvar for SSWs efterfølgende valgsejr. Den større synlighed og positive effekt på landdagsvalget var et af argumenterne for at opstille til forbundsdagsvalget. Dertil kom, at SSWs valgkampagne til landdagsvalget i den grad ramte plet, idet vi satsede på at fokusere på de stigende priser og de problemer, det medfører for helt almindelig mennesker. SSW vandt stort i mindretallets kerneområder i Sydslesvig, hvor vi fik

over 45.000 partistemmer. SSW og partiets dygtige kandidater fik fremgang i alle mindretallets højborg. Samtidig fik mindretallets parti ligeledes et gennembrud i Holsten, hvor over 30.000 vælgere stemte på SSW. Ifølge analyseinstitutterne var SSW stærkest hos de helt unge vælgere og vælgerne op til 40 år, hvilket tegner godt for fremtiden.

Hvis man tænker på, at valgkampen blev ført af en relativ lille skare af kandidater, medarbejdere og frivillige, er det svært at få armene ned over dette fantastiske valgresultat. Med SSWs nye landsformand, Christian Dirschauer, SSWs næstformand og nye landdagskvinde Sybilla Nitsch og forbundsdagsmedlem Stefan Seidler, som alle er godt 40 år, har partiet ligeledes fået sit generationsskifte på plads.

Kimen til SSWs valgsejr blev dog allerede lagt for årtier siden af bl.a. profiler som Karl Otto Meyer, Anke Spoorendonk og Flemming Meyer. Barschel-affæren i 1987, den mislykkede tolerering af en mindretalsregering i 2005, sejren ved overborgmestervalget i 2011 og den succesrige regeringsdeltagelse fra 2012 til 2017 var vigtige pejlemærker i partiets udvikling og vælgergennembrud. Uden deres politiske indsats fra 1970'erne til i dag ville SSW næppe kunne have opnået sådan en succes i hele Slesvig-Holsten.

De sidste to valg har altså i den grad skabt begejstring og fornyelse i partiet, som vi nu skal tage med til kommunalvalget i Slesvig-Holsten i 2023. Her står SSW overfor store udfordringer med et generationskifte i mange kommuner og skal til at finde mange nye kandidater. Men mon ikke valgsejren og udsigten til endnu mere fremgang har skabt grobund for, at også denne mission lykkes. Det er vi i hvert fald mange, der vil arbejde hårdt for.

En jubilars erindringsglimt

Inden coronaens hærgen mødtes Duborg-Skolens jubilarerer som sædvanligt ved skoleårets slutning til kaffe på deres gamle skole. Denne gang hørte jeg selv til de ældste, idet jeg tog studentereksamen for femogtres år siden.

I 1954 var vi kun ti nysproglige studenter. Af dem er de fem døde, og af de forblivende var der kun to, der var i stand til at komme. Da jeg foruden at være gammel elev også har været lærer på skolen i tre årtier, kan det ikke andet end føles vemodigt, at et stykke sydslesvigsk skolehistorie er ved at forsvinde. Endnu vil nogen interesserede ældre kunne huske den vanskelige begyndelse for "Gymnasielærernes private studenterkursus". Men for de midaldrende og yngre vil den fortælling som regel være ukendt.

En brydningstid

At vi blot var ti i klassen, havde flere grunde. Mest væsentligt var, at studentereksamen fra Duborg-Skolen på det tidspunkt endnu ikke berettigede

til at tage eksamen fra tyske universiteter. Den situation satte daværende rektor Henry Jensen og flere andre vidtskuende folk såsom Sydslesvigsk Forenings generalsekretær Franz Tygesen sig målbevidst ind for at ændre.

Men modstanden blandt en del af både lærerne og forældrene var stor. Blandt eleverne gik der rygter om drabelige lærerrådsmøder, hvor rektor var blevet beskyldt for at være en forrædder mod den danske sag. Ja, "Agamemnon", som vi kaldte en af vore mest afholdte lærere, skulle i raseri have smækket døren med udråbet "dit svin".

Grunden til den megen modstand var frykten for, at tysk anerkendelse ville føre til en snigende fortyskning. Altså lige det modsatte af, hvad der havde været meningen, da en flok idealistiske Duborglærere sidst i nittenhundredeogfyrrerne havde oprettet "Gymnasielærernes private studenterkursus", hvor de - med både 1864 og besættelsestiden in mente - delvis underviste uden løn.

Konfliktens følger for den enkelte

Alt dette højbrisante konfliktstof var jeg selv lykkeligt uvidende om, da jeg som fjortenårig startede i 1. g. Hjemme hos os havde emnet ikke været diskuteret. Min far var pludselig død året før, og min mor havde mere end nok at gøre med at skaffe det mest fornødne til familien.

Men efter studentereksamen blev problemet rigtignok relevant. Egentlig ville jeg have læst dansk og historie i Danmark – noget, jeg stadig føler, ville have svaret mest til mig. Men rektor Henry Jensen fik mig overbevist om, at jeg med mit tyske hjemmesprog burde læse tysk ved et tysk universitet, så jeg kunne vende tilbage til skolen som lærer med en "Staatsexamen für das höhere Lehramt" i lommen. Så ville der i hvert fald i den henseende ikke længere kunne siges os noget på fra tysk side.

Det førte til, at jeg sammen med fire klassekammerater, der også ville læse i Tyskland, tog på "Abend-Oberschule" i

Hamborg, hvor vi fik "Abitur" året efter. Endda en matematisk-naturvidenskabelig afslagsen, idet det var den eneste, der fandtes mindre end ti år efter krigen, mens en "zweiter Bildungsweg" stadig var under opbygning. Det krævede intensiv ekstraundervisning i matematik, fysik, biologi og kemi alle ugens eftermiddage, som vi så havde formiddagen til at forberede os til foruden forberedelsen til aftenens almindelige undervisning. Det kostede naturligvis mange penge, der overvejende blev betalt af danske fonde såsom Sydslesvigsk Kultursamfund.

I 1955 sørgede forandringer i storpolitikken for, at dette be- kostelige eksperiment ikke be- høvede at blive gentaget. Den kolde krig var over os, og Tysk- lands ønske om at få Danmarks støtte til landets optagelse i NATO blev den vægtigste årsag til København-Bonn Aftalerne, der garanterede, at både det danske gymnasium i Flensborg og det tyske i Aabenraa blev anerkendt i det land, de ligger i, under forudsætning af, at man overtog dettes skolestruktur.

Hippier og 68ere

Min studentereksamen brugte jeg til at læse tysk, engelsk og dansk på seks universiteter i de tilsvarende lande og afsluttede med en doktorafhandling ved Kiels Universitet om den engel- ske kunstnerroman.

Da jeg i 1966 vendte tilbage til Duborg-Skolen med "Staatsexamen für das höhere Lehramt", var mit første indtryk, at

ikke meget havde forandret sig i de tolv år, mens jeg selv havde oplevet så utroligt meget. Til undervisningen af de realister, jeg blev klasselærer for og stadig har tilknytning til, fik jeg udleveret det samme bind af Friis-Hansens lærebogsystem i engelsk, som vi selv havde brugt, og mine matematikere i G 7, som den senere 11. år- gang dengang kaldtes, forekom mig kun en kende mere inho- mogene end min egen pæne nysproglige klasse.

Det omgivende samfunds indflydelse skulle dog snart gøre sig gældende. Nogle drenge i realen lod håret vokse, og pigerne begyndte at gå i lang blomstret kjole og frynset trøje med badges som "Endstation für fummelnde Hände" og "Make love, not war". Efterhånden blev der også flere elever, der til enkelte læreres forargelse begyndte at kramme og kysse i al of- fentlighed. En kollega for- talte, at pigerne i hans datters klasse var voldsomt splittede i spørgsmålet om sex før ægte- skab, og en anden berettede om en hjemlig konflikt, hvor hans datter ophidset havde erklæret: "Jeg gider altså ikke være jomfru længere". Blandt mine endnu rimeligt tilpassede matematikere kunne det ske, at det tyske studenteroprørs blad "Underground" blev læst under bordet, og at nogle af periodens slagord fæg gen- nem tysktimerne: "Hast du Haschisch in den Taschen, hast du immer was zu naschen" eller

"Wer zwei mal mit dersel- ben pennt, gehört schon zum Establishment" og selvfølgelig "Traue niemand über dreißig".

Blandt forældrene kunne der indimellem mærkes en vis uro, f. eks. da en skoleleders datter var flyttet hjemmefra for at bo i kollektiv, og ikke mindst på grund af mistanke om stofmis- brug, som også for os lærere var det vanskeligste problem at håndtere. Nogle fædre kunne ophidse sig over sønnens naive marxistiske idéer, mens andre blot rystede på hovedet over, at man med det hår og cow- boybukser ikke længere kunne se forskel på dreng og pige.

For en del af elevernes ved- kommende blev den politiske bevidsthed ved med at være tydeligt skærpet i årene efter 1968. Det var ikke usædvanligt, at nogen pjækkede skolen for at gå i demonstration for poli- tiske formål af forskellig slags, såsom for kønnes ligeberet- tiggelse og mod den strenge abortparagraf 218 eller mod atomvåben og de såkaldte "Notstandsgesetze" eller den af staten påbudte folketælling. Det kunne ikke andet end føre til mange diskussioner, der tog megen tid fra undervisningen, men måske var nok så gavnlige for elevernes senere liv.

I det store og hele var der hos os dog langt mindre uro i kølvandet på studenteroprøret end på Flensborgs tyske gym- nasier. Nok fordi det danske miljø generelt var mere åbent og lærerne i forvejen tog lidt mere afslappet på disciplinen,

men også p. gr. af Tysklands særlige situation efter krigen. Da jeg af kollegiet blev bedt om at forhøre mig nærmere hos mine tidligere studiekammerater, der nu var lærere på de tyske skoler, fortalte de om voldsomme anklager mod lærer- og forældregenerationen på grund af dens fortid under nazismen. Det kunne bl. a. ytre sig i drabelige sit-ins, hvor læreren måtte klatre hen over strejkende elever for at nå til sin pult. Dertil kom en lang række andre udfordringer, ikke mindst på det seksuelle område, hvor eleverne bl. a. tilbød lærerne undervisning i forskellige stillinger. En elev på "Altes Gym" var gået rundt med ordene "Ich onaniere" malet på sine jeans.

Andre værdier

Prisen for, at så mange traditionelle rammer blev sprængt, kunne ikke andet end gå ud over nogen af de værdier, der før var en selvfølge. Som en kollega klagede: "Nutildags véd de unge alt om Brasiliens regnskove, men deres eget lands historie kender de intet til". Det kom også til at gå ud over det nationale, der lige siden 1864 og 1920 havde været grundlaget for den danske folkedels eksistens.

Efterhånden blev også 68'ernes bredere engagement dog afløst af helt andre bølger. I firserne måtte nogen af eleverne snarere henregnes til den såkaldte caféhusungdom eller de amerikanske yupier, hvor det materielle kom i høj

kurs og ydre værdier som at gå i mærketøj og gå i solstudie blev sat i fokus. Da jeg efter tre års slid med min første roman vendte tilbage til skolen i 1986 og spurgte eleverne om deres fremtidsmål, var standardsvaret – især pigernes – ikke længere, at man ville være "noget med mennesker", men at man ville tjene mange penge. En enkelt ville dog være "kosmolog", et udtryk, jeg med mit begrænsede kendskab til kosmetik begejstret misforstod i retning af, at hun ville fordybe sig i verdensaltets gåde. Et mål, jeg i høj grad anså for at være en gymnasieelev for værdig. Men ak!

Også i lærernes holdning syntes der at være sket et markant skift. Ganske vist var der stadig nogle tilbage af den gode gamle slags, der med glæde og begejstring havde stillet deres liv til rådighed for "sagen". Men blandt en del af de nye syntes hverken det nationale eller det generelle engagement for samfundet at være bærende værdier. Nogle syntes nærmest at tro, at mindretallet bestod af danskere, der var flyttet syd for grænsen f. eks. som skatteflygtninge, altså en slags moderne dansk koloni helt uden tilknytning til den tusindårige historie. Forbi de tider, da Lærerforeningen endnu kunne rumme både seminarie- og universitetsuddannede kolleger og hvor man kunne have glæde af det sociale samvær både med dem med selvhækket slips og hønsestriktøj og

dem med araberhalstørklæde.

Skoleforeningen, som i sin tid var blevet grundlagt for at støtte mindretallet og gerne var blevet set som en – ganske vist lovlig patriarkalsk – kampfælle i forhold til vrangvillige tyske myndigheder, blev nu på fagforeningsvis opfattet som lærernes modpol, der skulle fravristes mere retfærdighed mht. løn og fritid. "Det er, som om de tror, at Skoleforeningen vil os det ondt. Det kan de da ikke mene!" hørte jeg en ældre kollega sige. En midaldrende kollegas svar var "Det er jeg bange for, de gør".

Selv erfarede jeg dette skift på et af Lærerforeningens sidste fællesmøder på Jaruplund Højskole. Frustreret af den manglende forståelse for mindretallets identitet prøvede jeg at incitere til, at nogen af vores medlemmer skulle prøve på at skrive små fortællinger til brug for eleverne, f. eks. om emner fra Sydslesvigs historie. Det havde nogen af vores forgængere gjort, og lærerne ville have meget nemmere ved at skrive på dansk end de fleste almindelige sydslesvigere, der ofte ikke havde dansk modersmål. Svaret var en rungende tavshed, og ved næste dags frokostbord sagde en velmenende ældre kollega til mig: "Jeg tror slet ikke, de fattede, hvor du ville hen."

Miljøbevidsthed

Nærmest samtidig var dog en ny og ganske anderledes bølge ved at rulle frem, den for miljøet, der med partiet

“Die Grünen” og folk som senere udenrigsminister Joshua Fischer kom til at spille en rolle i tysk storpolitik tidligere end i Danmark. Som så tit var nogle af eleverne hurtigere på dupperne end jeg selv: “Hvorfor tænder du altid lyset, når du kommer ind?” Lød en af deres udfordringer mod en hidtil uanfægtet praksis, jeg havde taget til mig, da jeg i en periode havde overværet den pædagogiske praksis på Nibøl gymnasium.

Når eleverne skrev stil om et selvvalgt emne, var det nu pludselig de store planktonædende hvaler, der havde deres bevågenhed. Ved de frokoster, som jeg i adventstiden plejede at invitere klasserne hjem til, blev kødpålægget stående næsten urørt, mens alt det grønne gik som varmt brød. Og da jeg dumrian ved planlægningen af en elevfest, der ville kræve meget af vores alles tid, kom for skade at anbefale plastikbestik, rejste der sig selvfølgelig et ramaskrig.

Fagre nye verden

Fra sidst i firserne var tidsånden ved at blive mere og mere præget fra en helt anden kant – den teknologiske. Noget af det første, jeg husker, var en ellers upåfaldende, fåmælt elev, der skilte sig ud fra klassekammeraterne ved at de så på ham med en blanding af beundring og mobning. Han skulle ikke have sans for andet end det nye dyr i åbenbaringen, det såkaldte EDB. Kort efter havde vi to af min mand Hans

Gunner Bojsens gamle elever i fysik hjemme hos os. De havde tilbragt et semester på college i USA og var fuld af begejstring for et mirakuløst, nærmest alvidende apparat – ligesom en stor tv-skærm på højkant med en slags skrivemaskine foran.

Snart havde vi også sådan et vidunder hjemme hos os, og skolen fik sin største attraktion: et helt lokale fyldt med pc'ere. Vi havde uforvarende fået en ny tidsalder med en teknik, de fleste elever tog imod med langt større begejstring, end det var faldet i de traditionelle skolefags lod. Vel var de fleste unge i forvejen nu ganske internationalt indstillet, bl. a. på grund af billige railroadbilletter, mulighed for at deltage i EU-støttede kursus og fjumreår i udlandet. Og da også takket være en langt bredere sprogundervisning, end det havde været den ældre generation beskåret. Men nu blev der på en gang åbnet endnu langt flere vinduer – globaliseringen var kommet over os, hjulpet på vej af et i digital henseende langt hurtigere udviklet og nærmest amerikansk fleksibelt Danmark på godt og ondt.

Et mindre behageligt resultat set med lærerøjne var, at også forsøgene på at snyde ved prøverne tog til i takt med det voksende kendskab til IT. I nogen tilfælde kom tidligere tiders åbenhed og gængse tillid mellem elever og lærere til at vige for en ubehagelig mistillid.

Den spændende fremtid

Foruden de nævnte tendenser

var der selvfølgelig utallige forandringer på helt andre områder. Det gælder bl. a. det eksplosivt stigende antal elever, der først blev mildnet takket være A. P. Møller-Skolen i Slesvig. Og det gælder strukturen – lige fra “Duborglærernes private studenterkursus” blev etableret som overbygning til den oprindelige realskole og hen over mange forskellige stadier, inklusive udflytningen af realen, til vor tids integrerede fællesskole.

På det indledningsvis omtalte møde for jubilarer blev der selvfølgelig nok så meget snakket om det specielle præg, som skolens personale – både lærere og andre medarbejdere – havde sat på det hele. Bl. a. blev to fortjenstfulde skolesekretærer gennem lang tid, Anne Marie Hagedorn og Kirsten Reese, husket som de første, man kom i kontakt med på forkontoret, ligesom to af de allesteds nærværende pedeller, gamle Christian Juhl og Willy Johannsen, blev omtalt som uforglemmelige. Og ikke mindst de fire seneste, meget forskellige rektorer: Henry Jensen, Knud Fanø, Erik Jensen og Ebbe Rasmussen.

I løbet af coronatiden er rektor Heino Aggedam så kommet til, og fremtiden er ved at tage form. Måtte den kunne hamle op med den brogede fortid skitseret i disse erindringsglimt fra dengang, jeg selv blev student for femogtres år siden.

Karin Johannsen-Bojsen

Drivvejen

***“Ka do nu se å kām astaj, stræv nu, do tumble knajt!”
Essen fær do et par å æ dækkel!***

***“Æ ska lich ha mæ nau å æe å en dram å den nærrest kro, så ka do pas æ dyr imel.
Æ ser te, at du fær naue æe bragt ue imel do våchte æ kre! (sønderjysk/synnejysk)***

***Kan du nu se at komme afsted, skynd dig nu, din tossede dreng!
Ellers får du et par på hovedet! Jeg skal lige have mig noget at spise og en dram
på den nærmeste kro, så kan du passe på dyrene.
Jeg ser til, at du får noget mad bragt ud, så du kan spise, mens du passer på
kreaturerne.***

Sådan og lignende har det sikkert lydt mange gange, når studehandlere fra hele det vestlige Jylland drev deres kvæg ned til Husum i 15. – 19. århundrede, når de vandrede barfodet eller iført træskostøvler helt oppe fra Nordvestjylland, men også fra sydligere egne som Bredebro, langs med den danske vestkyst til det berømte kvægmarked i Husum i det nuværende Sydslesvig.

Den ældgamle studedrivervej/Oksevej langs med Danmarks vestkyst.

Drivvejen er en ældgammel tidligere studedrivervej, der i virkeligheden bestod af et net af til dels nu ophørte veje, der førte fra bl. a. Thyborøn over Vestjylland og helt ned til Husum i Sydslesvig, hvor tidligere tiders danske studehandlere vandrede ned ad Drivvejen med deres kvæg, heste, får, gæs, jydepotter, kniplinger, uld, sølv og andre varer og solgte deres dyr og ovennævnte andre varer på kvægmarkedet i

Gläserkrug ved Karlum i Sydslesvig.

Husum i Sydslesvig. Stedet bærer stadig navnet Quickmarkt, der lydmæssigt er overtaget fra det danske “kvægmarked”. Nu er den forhenværende handelsplads blevet til en bygade med huse.

Man kan sige, at Drivvejen var Danmarks vestlige hovedfærdselsvej, ligesom Hærvejen var Jyllands østlige hovedfærdselsvej.

Handel også på andre markeder

Undervejs blev der selvfølgelig også handlet andre steder. Og somme tider har målet blot været Varde, Løgumkloster eller Tønder. Markedstiderne i de forskellige byer har ligget på forskellige tidpunkter. Det stadig eksisterende Klostermærken i Løgumkloster vidner om det, men der var også be-

Bejerskro, som den endnu så ud for nogle år siden, inden den blev revet ned grundet forfald.

tydningsfulde kvægmarkeder i Tønder og i Læk (Leck).

Der var også udskibning af kvæg, der så blev sejlet til Husum blandt andet i Hjerting, Ribe, Hviding Nakke og Tønder. Det viste sig nemlig, at kvæget tabte ca. 40 kg. mindre i vægt, når det blev sejlet til Husum fra udskibningsstederne, end hvis de skulle vandre hele strækningen. Den lange vandrestækning tærede nemlig enormt på dyrene.

Den nutidige Drivvej

Den nutidige Drivvej er nyanlagt som vandresti og fører dels over den oprindelige vejstrækning dels over nye stier.

Denne skilte og genoprettede Drivvej starter bl. a. ved Thyborøn, og den går over Varde, Ribe, Gredstedbro, Tønder, hvor den deles ved Store Emmerske og senere samles igen, og den fører i Sydslesvig dels over Sønderløgum (Süder-

lögum) dels over Ladelund. Vi er så heldige, at den faktisk går næsten lige forbi vores sommerhus i Lydersholm og derfra videre over grænsen ved den nu (for fem år siden) nedbrudte ældgamle kro Bejerskro, der lå lige ved Sønderåen umiddelbart lige nord for den nuværende grænseovergang ved Bejerskro. Nu er det kun navnet Bejerskrovej, der fortæller om, at der har været en kro. Det er mærkeligt at tænke på, at i 100.000-vis af kvæg, heste, grise og gæs blev ført forbi her af forsvedte, snavsede og ildelugtende studedrivere med træskostøvler på gennem fire århundreder.

Tufsten fra Rhinområdet

Ad Drivvejen blev der også transporteret tufsten til, men også hollandske kakler nede fra Rhinområdet, der blev sejlet til blandt andet Husum, Tønder og Ribe. Således er en del kir-

ker langs med Drivvejen bygget af tufsten, og også den berømte store Ribe Domkirke er stort set bygget af tufsten. Domkirken blev bygget i midten af det 12. århundrede, hvormed det er bevist, at handelen langs med Drivvejen allerede fandt sted i 12. århundrede.

Nogle historikere påstår, at vejen kan føres helt tilbage til oldtiden, men sikkert er det i hvert fald, at Drivvejens storhedstid var i tiden fra det 15. til det 19. århundrede. Ja, den førte i virkeligheden videre helt op til Hamborg.

Ribe Domkirke

Kroerne som milepæle

Kroerne undervejs var milepæle for de trætte studedrivere og deres mindst lige så trætte kvæg og gæs. Her kunne driverne også få tid til at spise sig mætte og få lidt søvn efter en lang dags vandring på ca. 3-4 mil (22-30 km). Hele strækningen fra Thyborøn og til Husum var på ca. 200 km.

De fleste kroer er nedlagte nu og er helt forsvundet fra landskabet. Hvis vi ser på den sydslesvigske del af Drivvejen, kan vi starte ved Bejerskro lige på grænsen mellem Danmark og Tyskland, men endnu på dansk side. Bygningen blev revet ned for ca. 5 år siden, fordi gården var ubeboet og var stærkt forfalden. Selve Bejerskro lukkede under Første Verdenskrig, da den daværende ejer skulle trække i trøjen og være soldat i den prøjsiske hær. Bagefter blev kroen solgt, så man må regne med, at krodriften stoppede på det tidspunkt. Måske døde kroværten under en af de forfærdelige krigshandlinger. Kroen blev allerede nævnt i 1613 i Jordebøgerne.

Efter Bejerskro førte vejen over Ladelund, Læk (Leck), Trelstorp (Dreisdorf) og til Husum. Der er flere navne undervejs, der vidner om Drivvejen. Ved Gläserkrug hedder vejen f. eks. Ochsenweg, og lige ved Hatsted (Hattstedt) er der et lille beboet område, der hedder Drift.

Krostationerne, hvor der kunne holdes pause undervejs i Sydslesvig var blandt andre: Gläserkrug (mellem Karlum og Læk (Leck), Rugeranzel/Petersburg, Linnenhof, Bankzettelkrog ved Dörpum, Jägerkrug ved Arenshoved (Ahrenshöft), Kronenburg ved Husum, Augsburg ved Svesing (Schwesing) og Feddersburg. Kvægmarkedet i Husum var enormt stort, betydningsfuldt

og berømt viden om, men dets fremtrædende rolle svandt, da der oprettedes jernbaneruter i midten af 1800-tallet, men kvægmarkedet lukkede først endegyldigt sine porte i 1971.

Kromad i Drivvejens storhedstid

Ja, hvad har man mon spist på kroerne?

Der blev drukket massevis af øl, der dog var tyndere end nu.

Kartofler med stegt flæsk har sikkert været en yndet ret. Om morgenen var det normalt, at man spiste boghvedegrød/tarregrød med smør og sukker eller kanelsukker. Æggekage med stegt flæsk og brød har også været et hit. Og så naturligvis ærtesuppe, linsesuppe, kålsuppe, kartoffelsuppe og alle slags kålretter. Der blev også drukket kaffe og te, men kaffe var ikke helt billig. Mange af de traditionelle danske retter som f. eks. flæskesteg, frikadeller og benløse fugle fandtes allerede dengang. Og der blev

Drivvejen / Oksevejen ved Skardebøl / Schardebüll

Drivvejen ved Husum

ganske givet også drukket en masse snaps og rom. Man har ikke tænkt over, om maden var kaloriefattig. Den skulle snarere være meget kalorierig.

Det er gået særdeles muntert til på kroerne, især efter at handelen var blevet afsluttet, og man var på vej hjemad.

Det store og berømte kvægmarked i Husum tiltrak mange bønder og andre handlende. Vi husker stadig, at vi har været på besøg der i vores barndom i tresserne med hver vores forældre og på forskellige tidspunkter. Det var et aldeles imponerende kvægmarked med megen dyrelarm og naturligvis en stor oplevelse for os børn.

En del af den gamle Drivvej kan stadig beundres i al sin oprindelighed og naturskønne pragt, og det er vejen gennem Langbjerg Skov (Langenberger Forst) til Skardebøl (Schardebüll).

Ami og Leif Jessen

Vimmersbøl Danske Skole Skolen med de mange udfoldesesmuligheder

Det er den 27. april kl. 10.00. Vi befinder os lige ved busstoppestedet foran Vimmersbøl Danske Skole. Bladene på træerne begynder så småt at titte frem, og fuglene synger og kvidrer, så man bliver helt glad. En tyk humlebi bag bænken, hvor vi sidder og venter på, at klokken bliver 10.00, summer lystigt. Den har vist fået øje på nogle mælkebøtter, tror vi. Det er varmt og meget sommerligt. Hvis vi ikke vidste andet, kunne det være i juni rent temperaturmæssigt.

Alt ånder idyl! Der er ro og fred. Vi er på landet. Det ser vi straks. Skolen ligger helt frit med et kæmpe udeareal, og der er kun en spredt bebyggelse i det naturskønne område.

Vi to har aftalt at mødes foran Vimmersbøl Danske Skole i Vimmersbøl (Wimmersbüll) i Sønderløgum kommune klokken ti minutter i 10.00, for vi har en aftale med skolens leder, skoleinspektør Ulf Meyer.

Vimmersbøl Danske Skole ser imponerende ud. Den har været en tysk skole indtil den lukkede og derefter i 2015 blev købt af Dansk Skoleforening for Sydslesvig med det formål, at den skulle erstatte de danske skoler i hhv. Humtrup og Nykirke. Set udefra er skolen smuk og stor, og vi glæder os over, at en Dannebrogsvimpel på en lang flagstang i midten af græsplænen foran skolen markerer,

at det her er en dansk skole. Præcis kl. 10.00 åbner vi døren til skolen og spørger en ca. 8-års elev, om han kan hjælpe os med at finde skolens kontor. Det kan han! Beredvilligt viser han vej. „Det er lige dér«, siger han på et flot dansk og peger i den retning, vi skal gå. Først kommer vi dog til lærernes arbejds kontor, hvor vi møder kendte ansigter. Overlærer Søren Ishøj, der er skoleinspek-

Sådan ser en del af skolens elever ud!

Alle elever har tegnet et portrætbillede af sig selv. Det pynter gevaldigt på væggene og giver hele skolen en varm, børnevenlig og personlig atmosfære.

tør Ulf Meyers stedfortræder på skolen, fortæller glad om det dejlige fælles lærerarbejdskontor, han lige står i, hvor hver lærer har sin egen afskærmede skrivebordsplads. Til denne arbejdsplads er der naturligvis en pc til hver lærer, og hvad dertil hører, som f. eks. en fælles printer, en fotokopieringsmaskine og meget mere. Vi nikker anerkendende og er begejstrede. „Sikke da nogle gode arbejdsvilkår!” tænker vi. Vi får også hilst på nogle af de andre lærere, der lige kommer forbi. Skolens lærerstab er meget engageret i det folkelige arbejde.

Frikvarteret er just begyndt, og vi får også lige snakket lidt med næsten alle lærere. Så kommer en oplagt og smilende, sommerklædt skoleinspektør Ulf Meyer ind i rummet, og vi går ind i skolens kontor. „Nej, jeg er

ikke i familie med Karl Otto”, siger han, inden vi overhovedet får spurgt. Det ville vi faktisk også have spurgt ham om. Ulf er fra Læk.

Han 55 år gammel, er gift og har to voksne børn. Han har gået i den danske skole i Læk hos den kendte skoleinspektør Wilhelm Klüwer. Han blev stu-

dent fra Duborg-Skolen og tog sin lærereksamen fra Haderslev Statsseminarium i 1995. Han har været lærer på Ladelund Ungdomsskole, skoleinspektør på Vyks Danske Skole, og nu er han skoleinspektør på Vimmersbøl Danske Skole. Skolen har 60 elever, får vi at vide. Den åbnede sine porte i dansk regi i 2020, og den er stadig under renovering, selvom den allerede er i brug. Men det, der er i brug, er helt fuldstændt flot! Det er først og fremmest børnehaven og vuggestuen, der udbygges. Det bliver spændende at se, når det hele står færdigt.

Der er morgensang for alle skolens elever med Fadervor hver morgen, for Ulf holder på, at århundreders gamle gode etiske traditioner skal holdes i hævd, og både han, skolens lærerstab og samarbejdsrådet synes, at morgensang er en dejlig og givtig start på dagen. „Man får både lært de dejlige danske sange og de skønne danske salmer”, bliver der sagt, „der er mulighed for at give børnene en besked og en orientering, og børnene må også gerne ønske sig at synge en selvvalgt sang. Det er ligeledes vigtigt, at der er mulighed for at synge en fødselsdagssang. Det giver eleverne en tryghed at bede Fadervor”, mener Ulf.

Vimmersbøl Danske Skole er en grundskole for elever fra 1.-6. klasse. Efter 6. klasse fortsætter eleverne deres skolegang på Læk Danske Skole.

Skolens SFO-lokale.

Der er ikke langt over grænsen til Tønder, og efter 9. eller 10. klasse vælger de fleste, der ønsker en gymnasieuddannelse, at fortsætte på Tønder Gymnasium for at tage en studentereksamen dér.

Det er tættere på for eleverne at tage til Tønder end at køre til Duborg-Skolen i Flensborg, synes både elever og forældre. Mange elever tager bare toget fra Sønderløgum til Tønder, og det er jo kun ganske få kilometer, der drejer sig om.

Ulf er særdeles engageret i det danske arbejde i området. Udover at være skoleinspektør for Vimmersbøl Danske Skole er han formand for SSF i Ladelund, hvor han er bosiddende. Han er ligeledes kommunerådsmedlem for SSW i Ladelund. Han lægger stor vægt på at passe og pleje forbindelsen til „SSF Ladelund og omegns“ venskabsforbindelse til „Grænseforeningens lokalforening for

Skjern-Tarm”.

En rundtur på skolen får os til at føle os ganske overvældede over alle de mange udfoldelsesmuligheder, skolen har. Alt er udtænkt indtil mindste detalje. Der er plads til formning, til sløjf, til natur/teknik, selv en del af den tidligere skoles skolekøkken er bevaret, for der skal være mulighed for, at

elever kan lære at tilberede en ret på et rigtig komfur, hvis lejligheden byder sig.

„Hvor er det bare en skøn SFO!” tænker vi. „Smilende pædagoger, søde børn. Stor og vel udstyret plads til et væld af aktiviteter. En varm atmosfære.” Det er disse indtryk, der sætter sig i vores erindring.

Udearelet er fantastisk. Der er en meget stor sportsplads, hvor der kan dyrkes idræt, der er en rigtig legeplads med klatremuligheder, „men vent bare!” siger Ulf Meyer. „Vi er jo slet ikke færdige med det hele.

Vi er i fuld gang med at finde de nødvendige midler til muliggørelse af alt det, vi gerne vil have. Nu skal vi først engang have både børnehave og vuggestue etableret”.

En enkeltstående bygning på grunden skal være foreningernes hus. „Her kan de lokale foreninger få lov til at boltre sig, men naturligvis står hele

Musiklokalet på Vimmersbøl Danske Skole.

En enkeltstående bygning på grunden skal være foreningernes hus.

skolen også til rådighed for foreningerne”, siger Ulf Meyer. Han vil utroligt gerne have spejdere, der er tilknyttet skolen, og det håber han, vil kunne lade sig gøre hen ad vejen.

Skolens en gang i fremtiden gennemrenoverede sportshal vil give rig mulighed for at udfolde sig både fysisk, men også kulturelt.

Der er meget arbejde både det lønnede og det ulønnede arbejde, en skoleinspektør bliver involveret i, kan vi fornemme, men det lyser ud af Ulf og af kollegerne, at det er lysten til arbejdet, der motiverer og dri-

ver værket.

Et par formiddagstimer er gået, og vi er vildt imponerede. Vi var så frejdige at bede om at blive inviteret til indvielsen af Børnehaven og Vuggestuen, når det var så vidt, og vi fik et tilsagn. En sådan stor mærkedag vil vi naturligvis gerne kunne berette om i Thyra Vold.

Vi siger tak til skolen, dens lærere, pædagoger og alle andre ansatte for et dejligt besøg, men en speciel stor tak skal gå til skolens leder, skoleinspektør Ulf Meyer for et oplivende, informerende og oplevelsesrigt besøg på Vimmersbøl Danske

Skole. Vi ved, at skolen, SFOen, Børnehaven, Vuggestuen samt Foreningshuset vil være et flagskib for danskheden netop i dette skønne lokalområde i Sydtønder Amt. De vigtigste flagskipsgaster er dog børnene, deres forældre, pedellen og rengøringsassistenterne, pædagogerne og pædagogmedhjælperne, Samarbejdsrådet, lærerne og skoleinspektøren som skibets kaptajn. Og så ved vi alle, at foreningslivet, medlemmerne og de frivillige ledere ligeledes er uvurderlige gaster på samme skib.

Ami Jessen og Willi Hansen

Udearealet er fantastisk. Der er en meget stor sportsplads, hvor der kan dyrkes idræt, og der er en rigtig legeplads med klatremuligheder.

Midt i et mindretal - syd for Sahara

FOTO: TW

Det er søndag morgen, og det skramler udenfor. Måske er det min kones mor, Marie Puye, der som sædvanlig er den første til at vågne og komme ud af fjerene, lige efter det første dagslys er begyndt at bryde frem. Til dagligt skal hun sørge for børnebørnene, tiårige Virginie, Nestor på 13, Pierre på seks samt Raymond på fem, der skal i skole henne i den nybyggede katolske skole, men i dag er det søndag, og så skal man ikke i skole, men i kirke.

FOTO: TW

For min hustru Margos familie hører til det kristne mindretal i det muslimske land, Senegal, som ligger som det vestligste land i Afrika og som dermed også rummer det vestligste fastlandspunkt på de to sammenhængende kontinenter Afrika og Eurasien (Europa og Asien), nemlig hovedstaden Dakar.

Vi befinder os i landsbyen Sanghé, og solen er ikke stået op endnu. Byen består af bygninger, der ligger i klynger. I disse klynger bor familier i huse, typisk med fire-otte værelser, hvor hvert voksne eller halvvoksne familiemedlem har sit rum, mens de små børn bor i forældrenes værelser. De ældre huse, som for eksempel dem, Margos familie har, har værelserne placeret på række, hver med sin udgang ud mod den centrale gårdsplads, som består af fint sand, der, når det blæser op, giver nogle sandstorme uden lige.

Nu hører vi min svigermor

kalde på Margo udenfor den spinkle dør, der består af en bølgeblikplade, spændt ud på et simpelt træskelet og som vender ud mod pladsen. Margo vender sig i sengen og svarer: »Yo!« som på serrerere-saféne betyder »ja«.

Og så står vi op. Margo siger, jeg skal gå over i baderummet først, og efter hendes bad klæder hun sig smukt på, ligesom de andre kvinder omkring os, i lange kjoler, godt med halskæder og smykker samt en flot opsat hovebeklædning.

»Tag et billede af os«, siger Margos mor til mig, inden vi går af sted mod kirken.

Søndag formiddag er familiens ugentlige festtidspunkt: Kirketiden, og det afspejles i de kristnes påklædning.

FOTO: TW

Og så går vi af sted mod kirken, der i betragtning af, hvor langt vi er ude på landet, er stor. Den ligner ikke en typisk dansk eller sydslesvigsk kirke men består af en lang, flad bygning med to sideskibe på højde med alteret, hvor sangkoret sidder i det ene, mens publikum kan tage plads i det andet eller i den store hovedbygning.

Gudstjenesten er katolsk, og den foregår skiftevis på de tre sprog, der tales her i landsbyen: Serrere-saféne, wolof og fransk.

Kirken er godt fyldt sådan en søndag, og kirkecoret, der består af 30-40 unge samt en organist på el-orgel, en el-guitarist og et par trommeslagere, fremfører alle de salmer, som folk holder så meget af, og som min hustru Margo kan udenad, thi hun var selv aktiv i kirkecoret indtil den dag, hun rejste med mig hjem til Sydslesvig. En enkelt af salmerne kan jeg nynne med på, for melodien er også at finde i den danske salmebog.

Efter gudstjenesten står vi udenfor kirken ligesom alle de andre kirkegængere. Kvinderne mødes og spørger hinanden om nyt, giver komplimenter for hinandens tøj, griner og har en god stund sammen. Præsten fanger min svigerfar og spørger, om han kan køre ham ind til byen i morgen, og svigerfar siger ja og mener i øvrigt, de snart må drikke en øl sammen. Og så må svigerfar lige organisere med nonnerne, der har en

af byens få biler, at de kan låne bilen i morgen.

På vej hjem til kvarteret Khamboudia møder vi adskillige muslimer, der kommer os i møde, og de siger alle sammen glædelig søndag.

For vi er som sagt i Senegal. Og her, i det land, der i 1960 blev selvstændigt efter at have været fransk koloni, lever det kristne mindretal i fred og fordragelighed med det muslimske flertal:

- Vi respekterer hinanden, fortæller naboens datter Binta, der er Margos gode veninde.

- Det er vigtigt; der er kun én gud, vi kalder ham bare noget forskelligt og tilbyder ham på hver vores måde, så hvorfor skulle man strides, fordi man har forskellig religion.

Jeg svarer, at netop forskellig tro og religion har givet anledning til så mange stridigheder,

krige og terroraktioner rundt omkring i verden. Det har de hørt om, svarer Binta.

- De er tossede i de andre lande! siger den muslimske unge kvinde og klør sig i håret.

Håret, ja! For Bintas hår må vi naturligvis gerne se. Her er kvinder, der går med hovedbeklædning, men der er lige så mange i landsbyen, der ikke gør, og i storbyerne er det det samme: Ingen tvang.

Senegal er et af de få lande i den muslimske verden, hvor der absolut ingen stridigheder er. Her er ikke krig. Her er fred. Folk må langt hen ad vejen te sig, som man vil – indenfor lovgivningens rammer. Landet blev selvstændigt i 1960 efter at have været fransk koloni siden 1864, samme år som Danmark mistede hertugdømmerne, og før da gennemlevede området en tid under portugisisk, senere hollandsk og britisk herredømme, og fra øen Gorée, der ligger i bugten syd for Dakar, udskebades slaver til andre dele af verden.

Således osrer Senegal af historie, om end ikke den mest positive af slagsen: Når man med den lille båd lader sig færges over til øen Gorée (der er to billettakster: En for afrikanere

og en hen ved tre gange så høj for ikke-afrikanere), mærker man, når man går i land, det historiske vingesus: Bygningerne herovre er helt anderledes og holdt i fransk byggestil, smukt kalket og med de typiske sydfranske tegl på taget, hvor de byer, der er opstået i nyere tid, er rå, ukalkede og mildest talt uhyre grimme. Og herovre på Gorée, der i størrelse og indretning kunne minde noget om Danmarks Christiansø, er der få fastboende, overvejende europæiske tilflyttere i pensionist-alderen, men man nyder at komme lidt væk fra fastlandet.

FOTO: TW

For det skal også siges, at Senegal også "med afstand" er det mest forurenede sted, jeg nogensinde har oplevet. Og derfor er det rart at komme herud på en ø og mærke frisk luft. Hvor vi hjemme i Europa er nået langt med at forsøge at råde bod på den megen forure-

ning, vi har beredt vores planet med, siden industrialiseringen groft og uden omtanke begyndte at ødelægge, hvad der er dit og mit, så forurener man i uvidenhedens navn videre på fulde hørm i Senegal.

Gadelivet præges af kraftigt osende biler, taxier og lastbiler, der tydeligvis har haft en fortid i andre verdensdele, og som for måske 20-40 år siden blev kasseret ved syn, hvorefter katalysatorer er blevet afmonteret, og når man er ude at køre og bliver "fanget" bag en række lastbiler, så er det bare om at holde vejret.

Renovation er nærmest ikke-eksisterende, og i landsbyerne – som Sanghé – tømmes affald og gammelt plastik på terrænet rundt om landsbyen.

- Det var bedre at brænde affaldet, siger jeg en dag til en af kvinderne, der tømmer en masse plastikaffald i en rende små 20 meter fra husene.

- Jamen her tager vinden det og blæser det langt væk, og i regntiden, juli-august, bliver denne rende omdannet til en rivende bæk, og så føres affaldet langt væk, svarer hun.

Og jeg svarer ikke, for jeg er mundlam: Er det mon virkelig fordi, folk er uvidende om økosystemer? Og ja, det er det nok.

For det store flertal af de voksne kvinder har aldrig gået i skole. Min svigermor, der er cirka 55 år (hun ved det ikke nøjagtigt), er analfabet, det vil sige: Kan ikke læse og skrive, fordi

man ikke har lært det. Hun har ingen anelse om geografi, og at vise hende et landkort er som at forsøge at lære en hund at tale russisk. Til gengæld har den særdeles kloge kvinde en kærlighed og rummelighed, som man skal lede længe efter i vores dekadente såkaldte "vestlige del af verden".

Og det samme har de alle sammen: De tager imod dig med åbne arme, og de elsker at høre dig fortælle, for nogle få af kvinderne kan jeg tale fransk med, og de oversætter så til hinanden. Men de ældre kan kun deres lokale sprog samt wolof. Alle mænd taler fransk.

Wolof er det sprog, der tales af de fleste i Senegal, og skal man for eksempel ind til byen Thies, der ligger seks kilometer fra vores landsby, Sanghé, så kommunikerer man på det gamle vestafrikanske sprog wolof. Alle kender i det mindste ét ord på wolof, idet "banan" er wolof.

Og ind til Thies skal vi i morgen, mandag, dels for at handle og dels for at besøge Margos søster Marie Madeleine og hendes mand.

Og da mandagen oprinder, kommer taxien, vi bestilte i går. Det er en ældgammel Peugeot, der måske har haft en fjern fortid i Frankrig, malet i de typiske taxi-farver, sort og gul. "Nakamu?" spørger chaufføren på wolof, "hvordan går det?". Og så tøffer vi ad snoede spor i sandet ud til hovedvejen fra turistbyen ved havet, Mbour,

til Thies. På vej ind til storbyen stikker jeg de 2.500 francs CFA, som er fælles møntfod for en række tidligere franske kolonier i Vestafrika, i hånden på chaufføren. Nemt at omregne: Fjern de to sidste cifre, 25 danske kroner. Han kører os til børnehaven, hvor Marie Madeleine er pædagog.

FOTO: TW

Alle de små børn, klædt i blå skoleuniformer, kommer løbende os i møde, for de er nysgerrige og høflige og stiller sig på række for at give hånd. Og lidt senere bestiller vi så på ny en taxi og kører de to kilometer hjem til Marie Madeleine (500 f CFA), hvor vi beværtet med kolde øller under halvtaget, før Margo og hendes søster tager en tur på markedet. Jeg skal ikke med, for så "stiger" alle priser automatisk til det dobbelte på markedet, så jeg nyder min øl sammen med Marie Madeleines mand, Pascal, der er skolelærer, men som er et smut hjemme i den halvanden

time lange frokostpause. Og så kan jeg i deres avis læse om det forestående præsidentvalg.

For ja, Senegal er et demokrati, og alle går op i valget, og det er spørgsmålet, om det næsten når op på højde med afrikamesterskaberne i fodbold (som Senegal så vandt i år).

Senegal er et velfungerende demokrati, og det er et rummeligt land, hvor folk synes at respektere hinanden på en måde, vi europæere kunne lære noget af. Mage til høfligt folkefærd skal man lede længe efter.

Da jeg kom til Senegal første gang i 2017, lå lufthavnen midt i storbyen Dakar, og landet havde ikke én kilometer motorvej. Allerede da vi som nygifte tog ned for at besøge familien den følgende vinter, var lufthavnen afløst af en nybygget 30 km inde i landet, kun 10 kilometer fra vores landsby, og byggeriet af et motorvejsystem efter fransk mønster med betalingsanlæg var under etablering, hvilket vi profiterer af, da vi nu kører til lufthavnen i klostrets bil, styret af svigerfar, der i et langt liv har været bus-, taxi- og privatchauffør. Nu kører han lidt for nonnerne i ny og næ. For ja, Sanghé rummer et spansk nonnekloster, tilknyttet kirken, og det er klosteret, der til dels har finansieret og organiseret byggeriet af den nye katolske skole i Sanghé, der åbnede 1/1-2019. Her går der cirka 100 børn, størstede-

len muslimer, men de vælger den katolske privatskole til – da de som nævnt ikke lader religionsforskellen sætte dagsordenen for deres livsindhold.

Og da vi så nu sidder trygt bænket i flyet hjem til Europa, kan vi se tilbage på endnu to måneder i min kones families kærlige skød. Familien, som nu også er min familie (og den er stor) efter, jeg under mit første besøg i Senegal i 2017 mødte min Margo og forelskede mig og bad om hendes hånd og fik "ja" af familiens overhoved, svigerfars ældste bror.

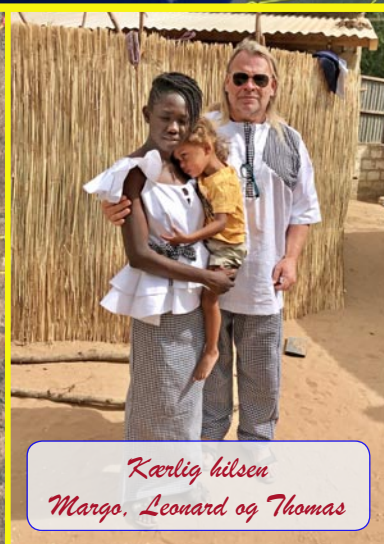
Vi skal hjem til Frankrig og senere på sommeren hjem til vores dejlige Sydslesvig. For det danske mindretal i Sydslesvig har mit hjerte, og det har også vundet Margos. Mindretal har altid haft min kærlige bevågenhed, såvel i Nord- og Sydslesvig som andre dele af verden. Og det var også med det in mente, jeg i 2017 agede til Senegal for blandt andet at kundgøre mig om et kristent mindretal i et muslimsk land.

FOTO: TW

Det blev en givende rejse! Og min hustru, der tilhører ét mindretal i Senegal, tilhører nu tillige et andet mindretal i Sydslesvig. Hvor er vi rige!

Mindretal i Senegal

*Kærlig hilsen
Margo, Leonard og Thomas*

*Thomas J. Wiltrup
Sønder Stabel (Süderstapel)*

Historier fra Sønderjylland, da det var tysk 1864 - 1920

Mit forhold til Sønderjyllands historie er ganske nært, da jeg boede i mere end 30 år (1979 - 2010) i et lille landsogn, Lindknud, der lå i daværende Brørup Kommune, nu en del af Vejen Kommune. Brørup Kommune var mod syd afgrænset af Kongeåen, som jo udgjorde grænsen mellem Danmark og Preussen/Det tyske Rige fra 1864 til 1920. Hele Sønderjylland problematikken var derfor en del af det lokalhistoriske arbejde.

De vedhæftede historier var en del af et projekt, jeg stod for i 2009 i den nye Vejen Kommune, der også omfattede den gamle Rødding Kommune, der ligger i Sønderjylland. Der skulle samles historier om alle sognene i den nye kommune; jeg fik samlet en 60 stykker under overskriften: Den gode historie. Samlingen af historier skulle bidrage til, at der blev skabt en følelse af sammenhørighed i den nye kommune.

De følgende historier er fra den gamle Rødding kommune, der fra 1864 til 1920 var grænseområde mellem Preussen/Det tyske Rige og Danmark. Ved afstemningen i 1920 stemte mellem 84 og 96% af befolkningen i Rødding området ja til, at Nordslesvig skulle blive dansk, så næsten hele befolkningen i området var dansksindet. Alligvel kan det måske overraske, at da 1. Verdenskrig brød ud i 1914, så flygtede de unge mænd fra de dansksindede familier ikke over Kongeåen til Danmark for at undgå tysk krigstjeneste; de fulgte pligtens kald! Ca. 30.000 mænd fra Nordslesvig deltog i krigen, heraf faldt mellem 5.000 og 6.000 - de allerfleste må være kommet fra dansksindede familier. Det ændrede sig lidt hen imod krigens slutning, men i almindelighed var også de dansksindede familier gode borgere i Det tyske Rige.

Hans Jørgen L. Larsen

I slutningen af 1800-tallet øgedes presset på den dansksindede befolkning for at gøre dem tyske. En historie fra Ør. Lindet giver indblik i den kulturkamp.

I Ør. Lindet var gården »Nygård« i 1880'erne forpagtet af J. Jensen, der var dansksindet. Det var i den tid, hvor tyskerne forsøgte at fortyske alle i Nordslesvig. J. Jensen ville give sine børn undervisning i dansk sprog og i dansk historie. Det måtte han ikke iflg. de tyske regler. Jensen ville så give dem

hjemmeundervisning, hvad der var mulighed for i Det tyske Rige. Han skulle og ville følge de tyske læreplaner så tæt som muligt og samtidig sikre sine børn undervisning i dansk.

Den tyske kredsskoleinspektør i Haderslev, Stegelmann, skulle holde øje med om reglerne for skoleundervisning blev over-

holdt hos de familier, der underviste deres børn hjemme. Da Jensens børn skulle til eksamen på Ør. Lindet skole, overværede Stegelmann derfor examinationen af børnene. Han stillede børnene fra »Nygård« nogle spørgsmål til tysk historie på tysk, og børnene svarede på dansk. Stegelmann forlang-

te nu, at børnene skulle svare på tysk. Børnenes far sagde så, at hans børn ikke kunne føre en samtale på tysk. Der opstod derpå en heftig diskussion mellem Jensen og Stegelmann.

Stegelmann udbrød: »Vi er i et tysk land, og Deres børn må kunne give tyske svar på tyske spørgsmål, ja - kunne tale tysk!« hvortil Jensen svarede: »Mine børn er danske, og det

tager tid at lære tysk her, hvor ingen taler det«. Stegelmann svarede. »Så kan De sende Deres børn til Danmark, grænsen ligger jo ikke langt borte. Jeg forlanger, at Deres børn skal kunne tale korrekt tysk. Deres hjemme skole er lukket, og Deres børn møder her i denne skole (Ør. Lindet) på mandag. Sker dette ikke, vil De blive straffet«.

Jensen ville så have sagen for retten. Stegelmann svar på det var, at det hele var noget vrøvl. Jensen indankede alligevel sagen for retten og førte den op til overretten, men tabte den også her. Hans børn skulle som tyske statsborgere kunne tale tysk og måtte derfor have undervisning i tysk.

Undertrykkelsen af den dansksindede befolkning i Nordslesvig tog til i 1890'erne. Reaktionen på den var fra de dansksindedes side ofte smådrillerier, som dog blev taget meget alvorligt af de tyske myndigheder. Her en episode fra Harreby

I den tyske tid var det yndet blandt de dansksindede sønderjyder at drille de tyske myndigheder, som de bedst kunne for at vise deres utilfredshed med at være under tysk herredømme. Ved Hygum og Kamptrup skoler blev der af tyskerne i 1890'erne rejst flagstænger, hvorfra man ved særlige lejligheder skulle flage med det rigstyske flag. Flagstængerne var malet i de tyske farver, en hvid og sort spiral. Flagstængerne blev imidlertid to gange med korte mellemrum savet ned og skåret i flere stykker. Det var jo en voldsom politisk forbrydelse, og de tyske gendarmere gjorde en stor indsats for at fange gerningsmanden, men da de ikke fik hjælp fra beboerne, fandt de ikke frem til gerningsmanden.

Jens Jørgensen, der var kom-

muneformstander i Harreby, og som med sit lune drillede de tyske myndigheder, når han kunne komme til det. Jens var, kort efter at flagstængerne var blevet savet i stykker anden gang, sammen med nogle lokale tyske embedsmænd i forbindelsen med fejringen af kejserens fødselsdag. Man snakkede selvfølgelig om den ulyksalige flagstangssag.

Jens sagde da. »A trover no nok a ved, hvem der har gør et«. (»Jeg tror nu nok, at jeg ved, hvem der har gjort det«) Jens kom derfor straks til forhør om sagen hos den tyske amtsformstander. Jens vred sig under forhøret og sagde til sidst: »Ja, a har da kun soj te a troj nok te a vidst et« (»Ja, jeg har da kun sagt, at jeg troede nok, at jeg vidste det«). Men hårdt presset måtte Jens ud med, hvem

han mistænkte. Han opgav så navnet på en gammel mand i Harreby. Jens havde fået mistanke til ham, fordi han havde set nogle usædvanligt store fodaftryk på gerningsstedet. Han kendte ingen anden end den gamle mand, der havde så store fødder. Amtsformstanderen sendte derpå gendarmere ud efter manden, men de kom tilbage med uforrettet sag, da det viste sig, at manden både var død og begravet.

Under 1. Verdenskrig gik det så ikke længere for Jens Jørgensen ustraffet at drille de tyske myndigheder. Han var nu en gammel mand på 76, da han blev arresteret af de tyske myndigheder for nogle forseelser og indsat i en kold og fugtig celle i Flensborg, hvilket førte til hans død.

En historie fra den tidligere herregård i Føvling Sogn, Nielsbygård. Gården ligger ganske tæt på Kongeåen. Historien foregår i tiden under 1. Verdenskrig.

I begyndelsen af det 20. århundrede var der mange, der emigrerede til USA med Skandinavien – Amerika Liniens rutebåd Oscar 2. Opkaldt efter en svensk konge. Blandt de mange emigranter fra Norden var der også mange dansksindede fra Nordslesvig.

Der var også en anden og noget mindre båd af samme navn. Den sejlede også mod friheden og det var færgen »Oscar 2. af Nielsbygård«. Færgen var en stor trækasse, der blev brugt til at sejle sønderjyder, der ville illegalt over Kongeåen under 1. Verdenskrig.

Passagererne ville til Danmark for at hente fødevarer eller for at besøge familie nord for grænsen. Kaptajnen var formesteren på Nielsbygård. Fartplanen blev afpasset efter de tyske grænsevagters og tol deres færden langs grænsen. De skulle helst ikke være vidne til at færgen anløb Tyskland. En gang gik det galt. Niels

Skrædder og hans kone, Mine, ville tage et smut over grænsen. Udturen til Danmark gik godt, men på hjemturen kæntrede færgen - med Mine ombord. Da man havde fået reddet Mine op på land på den tyske side af grænsen, blev de rejsende anholdt af de tyske grænsevagter, og under militær eskorte ført til Flensborg, hvor de blev sat i fængsel, anklaget for illegal grænsetrafik. De kom dog ud efter nogle få dage. Senere forlød det, at der var blevet set miner i Kongeåen, men det var nu kun skrædderens Mine.

1. Verdenskrig var en hård tid for alle i Det tyske Rige. For den danske befolkningsgruppe i Nordslesvig var det en ekstra stor belastning at opleve, at deres børn skulle gøre krigstjeneste for et land, de ikke mente var deres. Her er en fortælling om, hvordan krigen påvirkede en familie i Hjerting Sogn. Sognet ligger lige syd for Foldingbro.

Kongeåen udgjorde fra 1864 til 1920 grænsen mellem Danmark og det tyske kejserrige. Under 1. Verdenskrig var grænsen skarpt bevogtet af soldater. Mange deserterede tyske soldater, russiske og franske krigsfanger og dansksindede sønderjyder flygtede over åen til det trygge Danmark i løbet af de 4 krigsår, 1914-1918.

En af dem der også gik over Kongeåen for at søge tilflugt i

Danmark under 1. Verdenskrig var Hans Th. Hansen fra »Bjørnekær« i Hjerting sogn. Han blev indkaldt til tysk militærtjeneste ved krigsudbruddet i 1914 og gjorde tjeneste i forsyningsstropperne både i Frankrig og i Rusland. Et år efter krigens udbrud havde han endnu ikke været hjemme på orlov. Det var svært for ham at få orlov, fordi hans hjem lå så tæt ved grænsen til Danmark. Tyskerne

frygtede nemlig, at han ville desertere fra krigstjenesten og flygte til det neutrale Danmark. Desuden kunne det også trække ud med at få orlov, hvis de lokale myndigheder havde meddelt hans overordnede, at han var dansksindet.

Hans Th. Hansens far havde i 1915 søgt myndighederne om, at hans søn kunne komme hjem og hjælpe til på gården i en periode.

De fik intet svar på ansøgningen, men en aften ringede telefonen, som de lige havde fået oprettet.

Hans Th. Hansens 12-årige søster tog den, og da der blev spurgt efter hendes far, blev hun bange for, hvad det betød.

Hun kaldte på faderen, der gik ud af stuen for at høre, hvad opkaldet drejede sig om.

Efter samtalen kom faderen ind i stuen med blanke øjne og sagde, at deres søn havde fået orlov og nu stod på Vojens station, 30 km fra Hjerting, og bad dem hente ham.

Der blev dækket op med det bedste, gården kunne skaffe med så kort varsel. Da Hans Th. Hansen efter lang tids venten kom hjem, inviterede man også den russiske krigsfange, som gården havde fået tildelt som medhjælp, og som strengt taget skulle være låst inde om

aftenen, ind til festmåltidet.

Hans Th. Hansen kom tredje gang hjem på orlov i sommeren 1917. På det tidspunkt var alle klar over, at krigen var ved at være tabt for Tyskland. Desuden stod Hans Th. Hansens bror over for at blive indkaldt. Broderen fortæller:

»I sommeren 1917 var min ældste bror hjemme på orlov for tredje gang, han var aktiv soldat i Berlin og med fra første færd, nu var nerverne så tyndslidte, så han ikke kunne tage derned mere, der var 2 tilbage fra hans kompagni, og mange havde været lappet sammen flere gange.«

De to brødre gik da begge over åen til Danmark. Familien fandt først ud af, at de var forsvundet til Danmark, da det tyske politi kom for at hente Hans Th. Hansen tilbage til militæret. De to brødre havde fået hjælp fra deres gamle barnepige, Line, der boede tæt ved Kongeåen. Hun kendte grænsegendarmernes vagtskema og vidste, at de gik vagt ved åen enkeltvis, først gik de 50 meter til hver sin side, så vendte de om for at mødes, derefter vendte de om og gik igen 50 meter i modsat retning. Det gik som et urværk. Hun ledsagede brødrene ned til åen,

og sendte dem ned i vandet, da afstanden mellem gendarmene var størst. De kom godt over og senere kunne Line meddele forældrene at »pakkerne » var afsendt i god behold.

Hans Th. Hansens bror fortalte senere:

» Den følelse det var at kravle op af Kongeåen, kan ikke beskrives; der var som at blive befriet for en vægt så uendelig stor, og den danske gendarms venlige godaften, lød vel nok liflig i vore ører«.

Hans Th. Hansen kom til Mern i Sydsjælland, hvor han fik arbejde på en gård og hvor han også mødte sin senere hustru. I 1919 da krigen var slut, men Nordslesvig stadig var tysk, forsøgte de 2 unge at rejse tilbage til Hjerting, så at Hans Th. Hansen kunne præsentere sin forlovede Marie for sine forældre. De var usikre på, om de kunne komme over grænsen i denne urolige tid.

Rejsen var besværlig, men det lykkedes dem at komme over den dansk-tyske grænse ved at bestikke de tyske gendarmere med flæsk. Marie og Hans blev gift i oktober 1919. Hans Th. Hansen døde i Tågeby ved Mern i 1979, 85 år gammel, hans Marie var død i 1970, 76 år gammel.

Endnu en historie - denne gang fra Skodborg og Rødding - fra tiden under 1. Verdenskrig om sammenstød mellem det danske og det tyske - men som historien viser, kunne tyske myndigheder også handle efter sund fornuft.

Firmaet Skodborg Korn, der i tiden omkring 1. Verdenskrig var ejet af P. Lauridsen i Vejen, fik i 1914 en ny forretningsfører, Johannes Christensen. Han kom fra Tvis ved Holstebro. Han overtog posten efter den tidligere forretningsfører, Hollensen, der ved 1. verdenskrigs udbrud var blevet indkaldt til tysk militærtjeneste. Johs. Christensen kunne som dansk statsborger ikke indkaldes til tysk militærtjeneste. I de første år i Skodborg spiste Johs. Christensen, der var ungkarl, på Skodborg Vesterkro.

En dag sad han på kroen og læste sin avis, efter at have spist. Han sludrede med kroværtinden på dansk. En tysk soldat kom ind i kroen og hørte de to tale dansk med hinanden. Soldaten forlangte, at der skulle tales tysk her i Det tyske Rige. Johs. Christensen nægtede, da han jo var dansk statsborger. Han bad derfor soldaten kigge i hans pas og tilføjede, at han følte sig mere hjemme her end soldaten. Soldaten blev rasende og trak sin bajonet og ville gå til angreb på Johs. Christensen. Andre krogæster holdt ham fast, medens Johs. Christensen ringede til soldatens overordnede og forklarede ham situationen. Soldaten blev

derefter overflyttet til et andet tjenestested. Det pudsige er, at Johs. Christensen to år efter blev gift med en datter af en tilflyttet tysk familie, der kom fra Ditmarsken. Den meget danske Johs. Christensen fik hurtigt påvirket sin unge kone, så hun snart blev mere dansk end mange danskere.

I kornfirmaet var man optaget af at få den tidligere forretningsfører, Hollensen, hjem fra tysk militærtjeneste, så han kunne undgå død eller lemlæstelse. Efter en hemmelig aftale med P. Lauridsen i Vejen op sagde Johs. Christensen derfor sin stilling i Skodborg og blev forretningsfører for en ny filial i Rødding af P. Lauridsens kornfirma. De tyske myndigheder blev derfor nødt til at hjemsende Hollensen, da ingen anden kunne overtage ledelsen af Skodborg afdelingen. Rødding afdelingen lå ved Vestergade i Rødding. De tysksindede i Rødding havde hørt om fru Christensens tyske rødder og håbede på, at ægteparret Christensen ville blive en del af deres sociale omgangskreds, men de blev skuffet. Det blev tydeligt, da der en lørdag i den tyske tid skulle være bryllup i Rødding. Johs. Christensen vidste, at brudeparret skulle

passere deres hus i Vestergade, og så hejste han stik imod alle regler Dannebrog på flagstangen ved huset ud mod gaden. Fra lejligheden oven på det tyske posthus oppe på bakken over Rødding, kunne den tyske postmesters kone pludselig henover tagene i Rødding se Dannebrog vaje i Vestergade og udbrød: »Hvilken frækhed at hejse det danske flag her i Det tyske Rige!«. Mere kom der dog ikke ud af den sag. Ægteparret Christensen boede resten af deres liv i Rødding og var aktive borgere i byen.

(Til højre: Johs Christensen foran sin foderstofforretning i Rødding i 1920'erne. Han var nu ejer af forretningen)

Deres livs største overraskelse var nok, da de i foråret 1945 opdagede, at deres datter og svigersøn var med i modstandsbevægelsen og derfor havde måttet gå under jorden.

Hans Jørgen L. Larsen

Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger Visioner for fremtiden

ved
formanden for SdU

Kay von Eitzen

Ved SdU's sendemandsmøde i marts 2022 blev jeg valgt som formand for denne danske hovedorganisation for idræts- og ungdomsforeninger i Sydslesvig. SdU driver også Børne- og Ungdomshusene i landsdelen.

Der ligger altså et ret stort ansvar på denne post, idet der jo er et hav af frivillige, der bærer SdU, samt et dygtigt hold af ansatte. Dog er det ikke kun formanden alene, der står med ansvaret. Det hele er jo godt fordelt på en engageret styrelse og et forretningsudvalg. Så vi løfter i flok og jeg glæder mig til det kommende arbejde. I det hele taget brænder jeg for det danske mindretals sag og medbringer mange års erfaring fra det frivillige arbejde. Derudover kan jeg trække på et stort netværk til gavn for opgaven. Dermed

vil jeg også gerne give noget tilbage for alt det gode, jeg har oplevet som »indfødt« i mindretallet.

Det gode arbejde SdU præsterer skal fortsætte. Vi skal også fremover være en solid dansk mindretalsorganisation med tidssvarende pædagogiske og spændende tilbud i vores BoU-huse, gode idrætslige forhold og kulturelle tilbud. Der hvor det er nødvendigt, vil jeg gerne gøre en indsats for den danske profil og samtidig sikre, at aktivitetsniveauet er højt og glæden stor. Som arbejdsgiver skal vi byde vore medarbejdere en sikker og meningsfyldt arbejdsplads, hvor den enkelte kan lykkes. Medarbejdernes trivsel og udvikling er vigtigt, uanset hvilken stilling man har indenfor SdU.

Da jeg selv kommer fra foreningslivet, så er det her mit hjerte slår. Men som gammel spejder og barn og ung i et af vores børne- og ungdomshuse spænder mine interesser bredt over alt det, der rører sig i SdU. Vekselvirkningerne mellem foreningsliv, frivillighed og mindretalspolitik er også helt klart emner, der ligger til formanden samt forretningsudvalg og styrelse, fordi det lige netop er her fremtiden ligger. Alt bunder i det frivillige arbejde. SdU's børne- og ungdomshuse, idrætshaller, Aktivitetshuset,

Tydal samt administrationen bliver ledet professionel af et motiveret team. Kompetencerne på disse felter er så gode, at vi trygt kan stole på vores dygtige ansatte i alle grene af foreningen. Jeg møder stor faglighed uanset hvor jeg henvender mig i SdU.

SdU har fulgt mig gennem livet. Det startede som skoledreng i Dansk Spejderkorps, gik videre i en skakklub på Jens-Jessen-Skolen og Flensborg Badminton Klub, blev til daglig gang på Engelsby Centret i Mini-Klub og senere Ungdomsklub. Siden 1983 er jeg medlem i FYC (Flensborg Yacht Club) og i 2013 blev jeg valgt som formand. Et hverv som jeg utrolig gerne udfylder og er meget ydmyg over for.

Mit egentlige aktive virke i det frivillige arbejde for det danske mindretal startede efter ansættelsen som pedel på Oksevejens Skole i 1995. Her var der ildsjæle i et foreningsmiljø omkring skolen, der skubbede og trak mig i den rigtige retning. Først engang ind i SSF's distriktsarbejde og senere hen også SSW samt menigheden.

Det har været fantastiske år der ude i Sporskifte, hvor foreningslivet blomstrede og vi endda med stor indsats fra os selv, samt hjælp fra SSF og en storslået gave via Slesvig-Ligaen, fik rejst et eget for-

samlingshus. Senere kom der en vuggestue til på samme matrikel og prikken over i-et blev sat med et Spejderhus, som en sidste hilsen fra vores generøse venner, Gertrud og Hans Thrane, fra Grindsted. Dette trekløver på den ene side af vejen i bydelen og på den anden side så Oksevejens-Skole, SFO og Børnehaven er blevet til et dansk kraftcenter. Jeg er utrolig taknemmelig, at jeg har været en del af alt dette. Disse gøremål og erfaringer over år blev grundlaget for, at jeg i 2017 var den heldige ansøger til et job som konsulent i SSF Flensborg By. Dog kan jeg ikke slippe foreringsarbejdet.

På sendemandsmødet i 2021 blev jeg valgt som 1. næstformand i SdU og nu, et år senere, blev jeg formand.

SdU er godt rustet til fremtidens udfordringer, idet der især i vores organisation altid har været en vilje til forandring og videreudvikling. Dette gælder for den professionelle som også for den frivillige del af SdU. Denne gejst skal opretholdes og fortsat fremelskes. I en tid hvor ansvar, regler og dokumentation bliver mere krævende, skal vi bevare vores kreative frihed og den gode oplevelse på alle leder og kanter. Dette er måske en af de største udfordringer for SdU i samtiden.

Mindretallets største udfordring er efter mit skøn at følge med tiden uden at tabe eller forvanske sit oprindelige

ståsted. Det danske var altid det, der bandt os sammen og det danske skal også fremover være vores fælles pejlemærke. At viderebringe det til kommende generationer og et ændret samfundssyn, er nok den største opgave. Vi skal ikke bevare asken, men bære flammen videre. Vi må hver dag forholde os til det, der udgør nuet uden at tabe os selv i ligegyldigheden om hvem vi er og hvor vi kommer fra. For mig er det lille »d« i SdU kæmpestor af betydning!

En stor udfordring for det danske mindretal som helhed er det frivillige arbejde. Indtil nu bliver mindretallet båret af frivilligheden, men samfundet er i stadig forandring og mennesker binder sig ikke mere i den grad som før i folkevalgte hverv. Det vil i længden nødvendiggøre en anderledes opgavefordeling, samt en professionalisering af arrangementer og tiltag. Dette er noget, der berører alle og har stor indflydelse på vores organisationsstruktur. Den aktuelle strukturdebat er af denne grund meget relevant.

Her ser jeg SdU's styrke! Indenfor vores organisation har der altid været folk, der har tænkt ud af boksen. I vores rækker er der også en hel del unge, der jo sidst, men ikke mindst engang skal føre os videre i fremtiden. De skal i særdeleshed være med til at forme deres fremtid.

SdU har altid været spræl-

Kay von Eitzen om bord på kongeskibet i Flensborg havn.

levende, og skiftende samfundsdebatter har præget foreningen. Da vi har flere yngre bestyrelsesmedlemmer, er det sikret, at vi altid er på forkant med de aktuelle strømninger både nord og syd for grænsen. Dermed ser jeg vores opgave blandt de andre mindretalsorganisationer i at være dem, der er igangsatte til videreudvikling af vores fællesskab. Vi skal endnu mere række hånden frem for et øget samarbejde. Ingen kan undværes. Sammen vil vi være endnu stærkere, og dér hvor vi er, skal det være sjovt! Mindretallet står i dag ved en skillevej. Årtiers evindelige strukturdebatter har ført til, at vi NU endelig skal træffe en grundlæggende afgørelse. For vi kan ikke blive ved med at debattere i det endeløse. Uanset om vi ændrer strukturen eller ej, vil mindretallet om 10 år stadig være til stede. Det er jeg slet ikke bange for. Alligevel er det min bedste overbevisning, at vi kun kan videreføre mindretallet med succes, hvis vi klarer en fornyelse af vores samarbejdsrelationer til en ny og tidssvarende form.

Kay von Eitzen

DANSK GENERALKONSULAT I FLENSBORG 100 ÅR I BURG SCHÖNECK

Blot ni dage efter statsminister Niels Neergaard den 11. juli 1920 ved genforeningsfesten på Dybbøl om de dansksindede sydslesvigere havde udtalt de berømte ord om, at »de skal ikke blive glemt«, oprettede Danmark et konsulat i Flensborg den 20. juli 1920.

Kontoret blev i første omgang placeret i Rådhusgade i den ejendom, hvor arkitekt Andreas Dall også havde sit kontor på anden sal. Den oprindelige bygning findes ikke mere. Den lå på hjørnet til Holmen. I dag er der en forretning med sportsudstyr på adressen. Andreas Dall er den dansksindede arkitekt, som senere også stod bag Duborg-Skolens bygning. Den 7. oktober 1920 tiltrådte den første konsul. Han havde fået tre opdrag med i bagagen: At holde øje med de tyske

myndigheders ageren i forhold til det danske mindretal, at følge og understøtte mindretallet samt finde en egnet bygning, hvor konsulatet mere permanent kunne have til huse. Den fandt han i form af villaen »Burg Schöneck« på adressen Nørregravene 19. Den 31. marts 1921 ansøgte udenrigsministeren Finansudvalget om de nødvendige midler til købet, som herefter blev bevilliget. Ejeren, kommerceråd Matthias Hübsch, havde opført ejendommen ad to omgange med første fase i 1883-84 og en større udvidelse i 1896/1905 med først et trappetårn mod nord, og siden en ekstra fløj mod syd.

Efter at Udenrigsministeriet pr. 1. oktober 1921 havde erhvervet villaen Burg Schöneck fik arkitekt Andreas Dall i opdrag

at gennemføre en ombygning – i hovedsagen af stueetagen, så villaen kunne leve op til sit nye formål. Den 31. marts 1922 blev bygningen genindviet som nyt dansk konsulat med kontorer i stueetagen og residens på første og anden sal.

De omkringliggende tilhørende ejendomme på adresserne Holstengang 8 (stald/vognhus) og Nørregravene 15 (korn- og foderstofhandel) blev solgt fra særskilt. Alle ejendommene havde oprindeligt ligget på en samlet matrikel.

Fra 1. januar 1987 blev konsulatet ophøjet til generalkonsulat.

I tidens løb var kravene til især sikkerheds- og kontorforholdene blevet ændret. Derfor blev der i 1990-91 foretaget en gennemgribende ombygning

af hovedsageligt stueetagen, så der er bedre plads til kunderne og en særskilt indgang til residensen. De repræsentative lokaler i residensen på første sal fremstår derimod efter en nænsom, men gennemgribende, restaurering og modernisering i 2018 i store træk som på den første konsuls tid.

I dag virker generalkonsulatet i Flensburg som Danmarks forpost i Nordtyskland. Det hører med til generalkonsulatets opgaver at følge mindretallet, dets vilkår og arbejde og det grænseoverskridende samarbejde og udfærdige hyppige indberetninger om det og andre væsentlige forhold i grænselandet, der kan have Danmarks interesse. Hertil kommer at holde en nær kontakt til administrative og politiske myndigheder både på kommunalt og på delstatsniveau i Slesvig-Holsten.

Herudover varetager generalkonsulatet en række myn-

H.M. Dronning Margrethe II og generalkonsulparret i residensens have den 3. september 2019, hvor H.M. Dronningen var til frokost på Generalkonsulatet.

dighedsopgaver. Hertil hører pasudstedelser, visum til udlændinge, der er visumpligtige til Grønland og Færøerne, opholdstilladelser, blandt andet til danske sydslesvigere, der skal på efterskole eller uddannelsesophold i Danmark, samt indberetning af dødsfald og ulykker blandt danske statsborgere. Endelig indsender generalkonsulatet ansøgninger

om dansk statsborgerskab fra hovedsageligt dansksindede sydslesvigere.

Endvidere er der en række myndighedsopgaver, som rummer stor bredde. Som eksempler skal blot nævnes faderskabsager, adoptionssager, arvesager, dødsfald, inkasso-sager og bistand til de danske domstole.

wh

Ansøgninger om støtte fra Slesvig-Ligaens Fond

Foreninger og institutioner, hjemmehørende i Sydslesvig, kan søge støtte fra Slesvig-Ligaens Fond til kulturelt og humanitært arbejde i Sydslesvig.

Ansøgningsskema kan hentes på vores hjemmeside: www.slesvigligaen.dk. Det udfyldte skema returneres inden 31. august hvert år til foreningens formand.

(Husk at anføre tydelig telefonnummer og e-mail-adresse)

På det første styrelsesmøde efter ovennævnte ansøgningsfrist vil indkomne ansøgninger blive behandlet, og evt. bevilget støtte vil efterfølgende blive udbetalt.

Spørgsmål til medlemskab og adresseændringer bedes rettet til:
Horst-Werner J. Knüppel
Mail:horst.wj.knueppel@gmail.com

Fred Witt **En typisk sydslesviger er** **en dansksindet person** **med tysk pas.**

Betegnelsen sydslesviger er ikke kendt af alle mennesker, hverken i Danmark eller Tyskland. Hvad er så en sydslesviger? Hvad er en dansksindet person? Der er mange definitioner af dette ord, nogle mener dette, og andre noget helt andet, men der er jo kommet den nye mulighed for det danske mindretal at få dobbelt statsborgerskab, altså besidde et tysk såvel som et dansk pas, og for dem er problemet løst, men helt let er det nu ikke at få begge, papirer skal udfyldes, og man skal opfylde mindst to af fire kriterier.

Men nu til sagen, undertegnede, der i over 50 år har boet i Sydslesvig,

altså den nordligste del af delstaten Slesvig-Holsten, ønsker ikke at blive tysk statsborger, selvom det ærgrer mig, at jeg ikke kan stemme til Landdagen i Kiel.

Jeg vil fortælle om en tidligere elev fra Jes Kruse-Skolen i Egernførde, Fred Witt, og man begynder som regel fra begyndelsen, men alligevel nævner jeg nu, hvad jeg vil fortælle om senere i artiklen, nemlig, at den velkendte Fred har nedlagt sit frivillige arbejde som formand for Sydslesvigsk Forening, SSF. Han blev født i 1967 i Egernførde. At han så dagens lys er også et under. I 1945, hvor alle, der kunne, flygtede fra øst til vest (i de sidste to måneder under 2. Verdenskrig) ville hans mormor og mor med på krydstogsskibet "Wilhelm Gustloff", der lå i Gotenhafen og tjente som flygtningeskib, men de blev stoppet af kaptajnen, der forklarede, at skibet var fyldt op. De var så heldige, at de fandt et andet skib. Wilhelm Gustloff blev bombarderet af en russisk u-båd, og mange endte her i døden.

Skæbnen kan være lunefuld, men var dengang god mod Freds familie. Mormoderen og moderen endte i Egernførde, hvor der blev tildelt dem et sted at bo. Denne tid var svær for Freds mor, der dengang kun var 13 år. Faderen var født i 1929 i Thumbby. Farfaderen kom som soldat i 2. Verdenskrig i fangenskab i Sibirien og blev efter løsladelsen transporteret til Egernførde. Hvordan Freds forældre har lært hinanden at kende, lader vi stå åbent.

Fred kom ikke i dansk børnehave, da moderen for det meste var hjemmegående husmor, men hun ønskede, at hendes to drenge skulle i dansk skole, hvad også skete. I 1973 blev han indskolet i Jes Kruse-Skolen og fik Ingeborg Duus som klasselærer de første år, og efter skoletiden var han på fritidshjemmet. En oplevelse fra skoletiden kunne han, smilende, ikke lade være med at fortælle. Han ville gerne konfirmeres, og efter at forældrene havde indmeldt sig i den danske kirke i Egernførde, og konfirmationen havde fundet

sted, opdagede pastor Millant, at Fred ikke var døbt, og dette blev så hurtigt indhentet. Handlingen blev gennemført samme dag, altså blot i den forkerte rækkefølge.

En anden sag, som gav ham megen glæde, var ferierejserne til Danmark. Han startede i 1977 på en bondegård ved Jelling, en dejlig familie med en søn i Freds alder, og kontakten fortsatte konstant, blot er "ferieforældrene" afgået ved døden imens, men forbindelsen til sønnen er der stadig. Her lærte han også at tale et udmærket dansk, som han har vedligeholdt til dags dato.

Hans skoletid var færdig efter 9. klasse, og han startede nu sin læretid som el-installatør hos Wolfgang Westphal i Egernførde i 1983, bestod eksamen og fortsatte i firmaet, der nu havde fået navnet Elektro-Service. Bortset fra militærtjenestetiden arejdede han samme sted indtil 2011 og er nu ansvarlig for al teknik i et nyt firma, hvor han har en ledende stilling.

I 1991 blev han SSF-formand. R. Waldinger og

skoleinspektør Ingvard Bro havde bedt ham om at gå ind i SSFs bestyrelse, og i 1997 blev han valgt som formand, og hertil kom, at han i årenes løb var med i utallige bestyrelser og udvalg, bl. a. i Sydslesvigsk Vælgerforening, SSW, kandidat ved valgene, medlem af kirkens menighedsråd, medlem af årsmødeudvalget og meget, meget mere. Listen er lang, og han klarede alt ved siden af sit daglige arbejde i førnævnte firma. Hvad også skal nævnes, er alle de æresbevisninger og legater, han har modtaget de sidste mange år, heriblandt også Slesvig-Ligaens pris og også en æresnål fra Egernførde by.

Før det bliver glemt, så har han også været medstifter af "EN HAL FOR ALLE".

Jes Kruse-Skolens elevtal vokser støt, og sportshallen er alt for lille, således, at mange sportstimer må gennemføres i tyske haller. Også de danske sportsforeninger lider under dette. Nævnes skal også, at Fred har foræret en betydelig del af sit legat fra Slesvig-Ligaen til ovennævnte "En hal for alle", og med alle de andre sponsorer vokser chancen for en ny hal betydeligt, men hvornår den bliver bygget, vil kun fremtiden vise.

Fred har nedlagt sit arbejde som SSF-formand af personlige grunde, men Fred er stadig medlem af SSF, af årsmødeudvalget og af organisationsudvalget.

Hans fremtid er målrettet. Han fortsætter i sin gode stilling de næste 10-12 år, og han følger interesseret med i SSWs politik lokalt, i Kiel og i Berlin

Fred tilbringer næsten alle sine ferier i Danmark, og det agter han at fortsætte med, og nu, hvor han ikke mere er SSF-formand, har han mere tid til at fortsætte med sine hobbyer.

Anne Oesterle

Slesvig-Ligaens Landsmøde 2022
Lørdag den 17. september 2022 kl. 14.15 i

„Det Danske Hus“
Alter Husumer Weg 222
24941 Flensburg / Weiche

DAGSORDEN

- 1. Valg af dirigent.**
- 2. Valg af protokolfører og 2 stemmetællere.**
- 3. Formandens beretning.**
- 4. Fremlæggelse af foreningens regnskab til godkendelse (bilag 1), samt fremlæggelse af fondens regnskab (bilag 2). Bilagene er trykt i Thyra Vold nr. 918**
- 5. Fremlæggelse af det kommende års driftsbudget til godkendelse.**
- 6. Valg af bestyrelsesmedlem - på valg er:**
Horst-Werner J. Knüppel
Hans Jørgen L. Larsen
Anne Oesterle
- 7. Valg af 2 suppleanter - på valg er:**
Kerstin Pauls og Finn Limbrecht.
- 8. Valg af statsautoriseret / registreret revisor. Bestyrelsen foreslår genvalg af SY:**
Ernst & Young P/S
6400 Sønderborg.
- 9. Behandling af indkomne forslag.**
- 10. Eventuelt**

Regnskab 2021

I henhold til Slesvig-Ligaens vedtægters § 5 offentliggøres regnskabet her.

Foreningens driftsregnskab (alle beløb i DKK)

Indtægter	2021	2020	2019
Kontingent	10.750	53.888	19.905
Bidrag, renter og udbytte	19.053	21.619	16.899
	29.803	75.507	36.804
Udgifter			
Drift, kontorhold m.v.	52.864	60.443	73.502
Thyras Vold	48.419	44.012	43.343
		104.455	116.845
Overskud / underskud	-71.480	28.948	-80.041
Indsamlinger og uddelinger			
Indgået bidrag og gaver	13.150	322.367	14.195
Til disposition	13.150	322.327	14.195
Arets resultat	-71.480	29.948	-80.041
Uddelt støtte i Sydslesvig			
Uddelt støtte G & H Thranes Fond			
Overført til Slesvig-Ligaens Fond	-58.330	293.419	-65.846
Der disponeres således:			
Hensat Landsindsamling	-959	8.839	2.065
Hans F. Thranes Fond			
Hensat til senere disposition	-57.371	284.580	-67.911
	-58.330	293.419	-65.846
Balance pr. 31. dec. 2019			
Aktiver			
Tilgodehavender	19.053	3.748	17.602
Aktier			
Obligationer & investeringsbeviser	426.758	105.037	205.800
Slesvigs Erhvervsfond			80.673
Flensborg Avis	48.724	48.742	48.941
Union Bank	52.056	52.075	53.421
Likvid beholdning	157.868	536.696	73.791
Aktiver ialt	704.459	746.296	480.228
Passiver			
Egenkapital	663.205	408.300	440.579
Arets kursregulering	26.817	-29.675	35.632
Hensat til senere disposition	-57.371	284.580	-67.911
Egenkapital	632.651	663.205	408.300
Hensat forpligtelse særlige formål			
Landsindsamlingen	56.808	57.767	48.928
Hans F. Thranes Fond		0	0
Hensatte forpligtelser	56.808	57.757	48.928
Kortfristet gældsforpligtelse	15.000	25.326	23.000
Passiver ialt	704.459	746.298	480.228

Ernst & Young
Revisionspartnerselskab

Jan Thietje
Statsautoriseret revisor

Det foreliggende regnskab indstilles til Landsmødets godkendelse

Regnskab 2021 Slesvig-Ligaens Fond

I henhold til fondens vedtægters § 7 offentliggøres regnskabet her.

(Alle beløb i DKK)

Fondens driftsregnskab

Indtægter	2021	2020	2019
Bidrag, renter og udbytte	144.399	146.428	141.410
Kurstab	-110.155		
Negative renter	-2.253		
	31.991		
Udgifter	31.991	146.428	141.410
Drift, revision m.v.	-12.796	12.772	11.548
Forvaltningsgebyr	-4.144	3.370	5.479
Årets resultat før skat	15.051	130.286	124.383
Skat inkl. tillæg / fradrag	25	(20)	-38
Årets nettoresultat	15.076	130.306	124.421
Årets nettoresultat fordeles således:			
Uddelinger	229.981	-	198.005
Konsolidering 25% af nettoresultat	5.009		
Kursgevinst *)	-110.155	5.212	4.977
Overførsel til disponibl kapital	-109.759	125.094	-78.561
	15.076	130.306	124.421
Balance pr. 31. dec.			
Aktiver			
Bundne aktiver	4.043.060	3.887.759	3.981.403
Disponible aktiver	319.628	419.387	293.293
Aktiver ialt	4.362.688	4.307.146	4.274.696
Passiver			
Bunden Egenkapital	4.043.060	3.887.759	3.981.403
Disponibel egenkapital	300.628	410.387	285.293
Egenkapital i alt	4.343.688	4.298.146	4.266.696
Gæld	19.000	9.000	8.000
Passiver i alt	4.362.688	4.307.146	4.274.696

*) Realiseret kurstab ovf. til bunden kapital.

Sydbanks Forvaltningsafd.

Tim Frandsen, Forvaltningschef

Det foreliggende regnskab indstilles til Landsmødets godkendelse

TILLIDSPOSTER I SLESVIG-LIGAEN 2021-22

SLESVIG-LIGAENS BESTYRELSE

Horst-Werner J. Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@hotmail.com
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com
Hans Jørgen Lych Larsen	sekretær	lychlarsen@hotmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406

Kerstin Pauls	suppleant	paulskerstin@web.de
Finn Limbrecht	suppleant	finn@spejder.de

BESTYRELSEN FOR SLESVIG-LIGAENS FOND

Horst-Werner Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@hotmail.com
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com

THYRAS VOLD - REDAKTION

Anne-Margrete Jessen	ansvarshavende redaktør	amjess@aol.com
Horst-Werner Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@hotmail.com

SLESVIG-LIGAENS HJEMMESIDE

Wolfgang Bradtke	webmaster	wolbra@dkd-web.de
------------------	-----------	-------------------

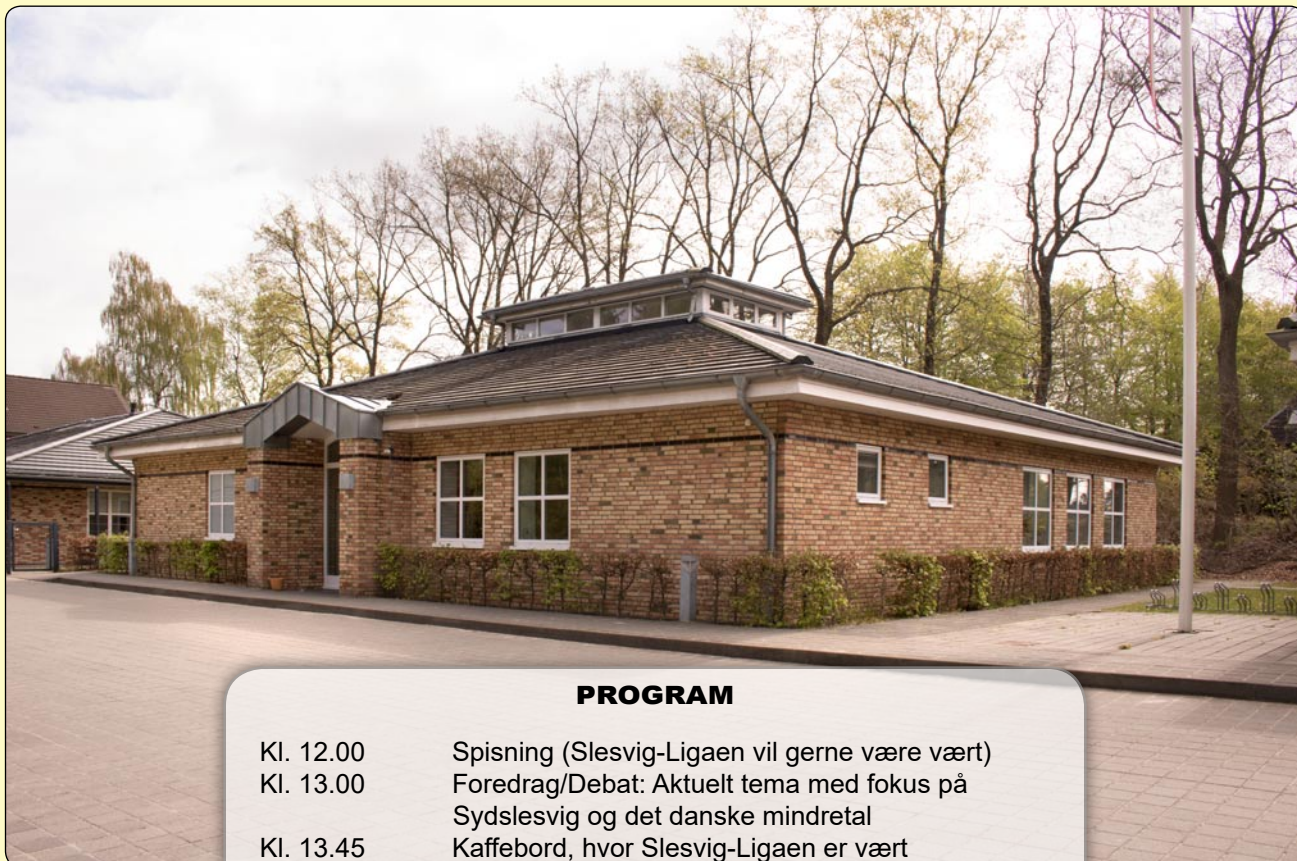
DET DANSKE HUS

DET DANSKE HUS
Alter Husumer Weg 220
D-24941 Flenburg

SLESVIG-LIGAENS LANDSMØDE 2022
afholdes lørdag, den 17. september 2022 i
DET DANSKE HUS
Alter Husumer Weg 220
D-24941 Flensburg

PROGRAM

- Kl. 12.00 Spisning (Slesvig-Ligaen vil gerne være vært)
Kl. 13.00 Foredrag/Debat: Aktuelt tema med fokus på
 Sydslesvig og det danske mindretal
Kl. 13.45 Kaffebord, hvor Slesvig-Ligaen er vært
Kl. 14.15 Landsmødet begynder

Dagsorden, bilag og kørselsvejledning findes inde i bladet.

Af hensyn til såvel spisningen og det arrangerede kaffebord bedes
om tilmelding til foreningens formand

Horst-Werner J. Knüppel på mobil: **(+45) 2015 1687**

eller på mail: Horst.wj.knueppel@gmail.com

Senest den 10. september 2022.

THYRAS VOLD - udgivet af Slesvig-Ligaen

Højgårdvej 2, Sædding, DK-6900-Skjern, tlf. (+45) 2015 1687

e-mail: horst.wj.knueppel@gmail.com

Bankkonto: Sydbank 8065-1039275

REDAKTION

Anne-Margrete Jessen (ansvarshavende redaktør), Haferstiege 20, D-24941 Flensburg, - e-mail: amjess@aol.com - tlf. (+49) 461-8400724

Horst-Werner J. Knüppel (formand), Højgårdvej 2, Sædding, DK-6900 Skjern - e-mail: horst.wj.knueppel@gmail.com

Anne Oesterle, Alte Ziegelei, D-24214 Gr. Königsförde, - tlf. (+49) 4346 6406

Gunnar Hattesen - gunnar_hattesen@hotmail.com

Grafik og design: Willi Hansen • Tryk: Flensburg Avis

Stof til næste nummer af bladet senest den 01. oktober 2022

Følg også med på Slesvig-Ligaens hjemmeside: **www.slesvigligaen.dk**

ISSN 0902-707